

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Ekonomická fakulta

Katedra obchodu a cestovního ruchu

Studijní program: B 6208 Ekonomika a management

Studijní obor: Obchodní podnikání – cestovní ruch

Možnosti sportovních a turistických aktivit u starší generace ve vybraném regionu

Bakalářská práce

Vedoucí práce:
Mgr. Havel Petr

Autor:
Pazderková Hana

2007

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
Zemědělská fakulta
Katedra tělesné výchovy
Akademický rok: 2005/2006

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Hana PAZDERKOVÁ**

Studijní program: **B6208 Ekonomika a management**

Studijní obor: **Obchodní podnikání - cestovní ruch**

Název tématu: **Možnosti sportovních a turistických aktivit u starší generace ve vybraném regionu**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cíl práce:

Ujistit zájem seniorů ve vybraném regionu o pohybové aktivity a cestování. Analyzovat současnou nabídku těchto produktů v regionu a jejich význam pro rozvoj cestovního ruchu. Identifikovat další možnosti rozvoje seniorského cestovního ruchu v regionu.

Metodický postup:

studium odborné literatury.

vybrání a omezení regionu.

empirický výzkum a provedení dotazníkového šetření.

analýza vybraného regionu.

navrhnutí dalších možností.

Strukturální osnovová osnova:

Úvod. 2. Literární přehled. 3. Metodika. 4. Vlastní práce. 5. Hodnocení a závěr. 6. Použitá literatura. 7. Resumé. 8. Přílohy.

Rozsah práce: 30 - 40 stran
Rozsah příloh: dle potřeby
Forma zpracování bakalářské práce: tištěná

Seznam odborné literatury:

Hesková, M.: Marketingová komunikace a případové studie. Jindřichův Hradec: VŠE FM, 2004.

Payne, A.: Marketing služeb. Praha: Grada, 1996.

Rheinwaldová, E.: Novodobá péče o seniory. Grada Publishing, Praha, 1999.

Orieška, J.: Technika služeb cestovního ruchu, Praha, Idea servis, 1999.

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Petr Havel

Datum zadání bakalářské práce: 15. března 2006

Termín odevzdání bakalářské práce: 15. dubna 2007

prof. Ing. Magdalena Hrabánková, CSc.

děkanka

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
I. Sudijní oddělení
VANČUROVA 2904 390 01 TÁBOR

RNDr. Petr Podlaha
vedoucí katedry

V Českých Budějovicích dne 9. března 2006

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma: „Možnosti sportovních a turistických aktivit u starší generace ve vybraném regionu“ vypracovala samostatně. Použitá literatura a další materiály jsou uvedeny v příloženém seznamu použitých zdrojů.

V Táboře dne 20.4.2007

.....Pazderková' Hana.....

Pazderková Hana

Obsah

1. Úvod	1
2. Literární rešerše	2
2.1. Vymezení národnosti	2
2.2. Literatura národnosti ve společnosti	2
2.3. Regionální literatura	2
2.4. Literatura národnosti v národnostním profilu autorky	2
2.5. Literární zdroje	2
3. Metodika práce	3
3.1. Účel práce	3
3.2. Účastníci	3
3.2.1. DRJ (druhá světová válka)	3
3.3. Hlavní téma	3
3.4. Použitá literatura	3
3.5. Metodika dokumentace lokální kultury	3
3.5.1. Dokumentace lokality	3
3.5.2. Účastníci (organizace)	3
4. Charakteristika DRJ	4
4.1. Úvod	4
4.2. Regionální literatura	4
4.2.1. Přírodní krajina	4
4.2.2. Historie a současnost regionu na Hornosázavsku	4
5. Regionální literatura	5
5.1. Úvod	5
5.1.1. Demografický vývoj Ústeckého kraje	5
5.1.2. Regionální literatura Ústeckého kraje	5
5.1.3. Charakteristika Ústeckého kraje	5
5.2. Úvod	5

Mé poděkování patří vedoucímu práce Mgr. Petru Havlovi za vedení a odborné rady při zpracování bakalářské práce. Dále bych chtěla poděkovat pracovníkům cestovních kanceláří za ochotu při poskytování potřebných informací.

Obsah

1. Úvod	1
2. Literární rešerše	2
2.1. Vymezení základních pojmů	2
2.2. Literatura zabývající se cestovním ruchem	3
2.3. Regionální literatura	5
2.4. Literatura zabývající se seniorskou problematikou	5
2.5. Internetové odkazy	6
3. Metodika práce	9
3.1. Objekt zkoumání	9
3.2. Cíl práce	9
3.2.1. Dílčí cíle	9
3.3. Hypotézy	9
3.4. Použité zdroje a metody	10
3.5. Metodika dotazníkového šetření, anketa	10
3.5.1. Dotazníkové šetření	10
3.5.2. Anketa v cestovních kancelářích	11
4. Charakteristika oblasti	12
4.1. Kraj Vysočina	12
4.2. Region Havlíčkovobrodsko	14
4.2.1. Základní údaje	14
4.2.2. Turistické a sportovní možnosti na Havlíčkovobrodsku ...	17
5. Seniorský cestovní ruch	20
5.1. Stárnutí společnosti	20
5.1.2. Demografický vývoj v kraji Vysočina	20
5.1.3. Projekce obyvatelstva v kraji Vysočina do roku 2050 (bez migrace)	21
5.2. Charakteristika seniorů	22
5.2.1. Stáří a stárnutí	22
5.2.2. Psychické projevy starších lidí	22
5.2.3. Zdravotní a pohybová charakteristika seniorů	22
5.3. Možnosti trávení volného času	22

5.3.1. Univerzita volného času	23
5.3.2. Aktivizační programy pro seniory	23
5.3.3. Sportovní a turistické aktivity	24
5.4. Nabídka cestovních kanceláří pro starší generaci	25
5.5. Vzdělávání seniorů v oblasti informačních technologií	26
6. Vyhodnocení dotazníkového šetření a ankety	27
6.1. Dotazníkové šetření	27
6.1.1. Zhodnocení dotazníkového šetření	37
6.1.2. Průzkum v cestovní kanceláři ADA TOUR	37
6.2. Anketa v cestovních kancelářích	38
6.2.1. Zhodnocení současné nabídky produktů pro seniory v Havlíčkobrodském regionu	39
7. Navrhovaná řešení	40
7.1. Navrhovaná řešení pro rozvoj seniorského cestovního ruchu v regionu	41
8. Závěr	43
9. Summary	45
10. Použitá literatura	47
11. Seznam příloh	49

1. Úvod

V současné době celý svět prochází obdobím, které se vyznačuje výraznými demografickými změnami obyvatelstva. Z dlouhodobých pozorování je zřejmé, že s měnícím se životním stylem, a to zejména ve vyspělých zemích, se prodlužuje průměrná délka života. I v České republice se průměrný věk obyvatelstva zvýšil a vzhledem k předpokládanému poklesu porodnosti i úmrtnosti se očekává jeho další prodloužení. Stárnutí obyvatelstva se dnes považuje za jeden z hlavních problémů celého světa. Přináší novou situaci jak pro fungování společnosti a její ekonomiky, tak pro život jednotlivců. Tomuto rostoucímu segmentu by měla být věnována stále větší pozornost ve všech odvětvích a při nabídce zboží a služeb by neměl být opomíjen.

Právě s prodlužující se délkou se do popředí dostává potřeba po udržení a prohloubení kvality života. Obyvatelé „třetího věku“, jak se také seniorům říká, mají nejen zájem, ale i dostatek prostředků k tomu, aby kvalitu svého života zlepšili. Výrazně tomu může přispět i cestovní ruch.

V posledních desetiletích se stále častěji objevuje pojem seniorská turistika. Všeobecně lze říci, že se jedná o turistiku lidí, jejichž věk překročil hranici 50-ti let. Neexistuje však definice, která přesně stanoví, kdy nastává seniorský věk. Je to uměle vytvořená hranice, podobně jako doba, kdy se člověk stane dospělým, přestože každý dospívá jinak. Společensky se „třetí věk“ definuje od 65 let.

V ekonomicky vyspělých zemích Evropy a USA se jedná o velmi zajímavý a rostoucí segment zákazníků. O rostoucím významu svědčí i fakt, že ve světě se senioři podílí na počtu všech vyjíždějících turistů 15-16 %, v České republice zatím jen asi 5 %.

Donedávna byl tento segment u nás zanedbávaný, ale proces stárnutí společnosti se týká i České republiky a starší generace tvoří stále významnější klientelu i v českých cestovních kancelářích, které by na rozmach seniorské turistiky měly reagovat.

2. Literární rešerše

2.1. Vymezení základních pojmů

Cestovní ruch (angl. tourism) je soubor činností zaměřených na uspokojování potřeb souvisejících s cestováním a pobytem osob mimo místa trvalého bydliště a zpravidla ve volném čase za účelem odpočinku, poznávání, zdraví, rozptýlení a zábavy, kulturního a sportovního vyžití, služebních cest a získání komplexního zážitku. (Gúčík, M., 2004)

V jiném pojetí je cestovní ruch významným společensko-ekonomickým fenoménem jak z pohledu jednotlivce, tak i společnosti. Každoročně představuje největší pohyb lidské populace za rekreací, poznáváním a naplněním vlastních snů z příjemné dovolené. Je součástí spotřeby a způsobu života obyvatel zejména ekonomicky vyspělých zemí. Ve světovém měřítku patří vedle obchodu s ropou a automobilovým průmyslem ke třem největším exportním odvětvím. (Hesková, M. a kol, 2006)

Definici cestovního ruchu se zabývají i další publikace - (Pásková, M., Zelenka, J., 2002), (Čech, J., 1998), (Orieška, J., 1999)

Turistika (angl. hiking, rambling) je aktivní formou účasti na cestovním ruchu, maximálně využívající možnosti bezprostředního pobytu a pohybu v přírodním prostředí a zpravidla spojená s jednoduchými formami ubytování a stravování (ve vlastním stanu, vlastní příprava jídel), jako příklad lze uvést turistiku pěší, horskou, vysokohorskou, vodní a vodáckou, lyžařskou, cykloturistiku, mototuristiku, atd. (Čech, J., 1998)

Turista (angl. tourist) je dle UNWTO¹ definován jako: „navštěvník, který v navštíveném místě aspoň jednou přenocuje“. Podle místa trvalého pobytu se turisté dělí na domácí turisty, tj. občany daného státu a zahraniční turisty, tj. občany jiného než navštíveného státu.

Osoba věnující se turistice (Čech, J., 1998)

Seniorský cestovní ruch (angl. senior tourism) je druh cestovního ruchu, kdy nabídka na trhu pro seniory svým obsahem odpovídá potřebám, zájmům, fyzickým a ekonomickým možnostem starší generace – je přizpůsobena ekonomické situaci (důchod,

¹ Dříve zkratka WTO, z angl. World Tourism Organization, Světová organizace cestovního ruchu

úspory), má svá další specifika – vyšší standard ubytování, přiměřená náročnost programu, důraz na poznávání aj. Vzhledem k synergii mnoha aspektů (prodlužování aktivního života a jiný životní styl, vyšší ekonomické možnosti seniorů v rozvinutých zemích) patří mezi nejrychleji rostoucí segmenty cestovního ruchu, současně s růstem kondice, zlepšením zdravotního stavu a změnou motivace postupně mění jeho náplň (aktivnější). (Pásková M., Zelenka, J., 2002)

Turisté třetího věku (angl. third age tourists, seniors) je segment účastníků cestovního ruchu zpravidla vymezený věkem nad 60 let (resp. nad 55 let). Tato věková skupina je ještě dále dělena do podskupin 55-64, 65-74 a nad 75 let. Pro poskytovatele služeb cestovního ruchu je tato skupina zajímavá pro svůj rostoucí podíl v populaci, zejména v rozvinutých zemích, zlepšující se zdravotní stav a s ním spojenou vyšší vitální aktivitu (fyzickou i duševní) v porovnání s minulými generacemi relativně velké množství disponibilních prostředků, množství volného času, tendenci trávit na dovolené delší období a využívání mimosezónních pobytů. (Pásková, M., Zelenka, J., 2002)

Sportovní cestovní ruch (angl. sport tourism) je charakteristický pobytem ve vhodném přírodním prostředí, avšak s aktivním vykonáváním různých sportovních činností, které obvykle předpokládají určitou fyzickou kondici. Jde např. o turistiku, která může být pěší, horská, vodní, cykloturistika nebo mototuristika, ke které patří kempování a karavaning. Technicky náročným druhům sportu se věnují účastníci cestovního ruchu převážně v pasivní podobě, a to jako sportovní diváci. (Hesková, M. a kol., 2006)

Rekreační cestovní ruch je cestovní ruch, jehož hlavním účelem je obnova pracovních sil, duševní i fyzický odpočinek, aktivní rekreace (Čech, J., 1998)

Aktivní rekreace je rekreace spojená s určitými činnostmi, např. sportem, vycházkami, návštěvou kulturních nebo sportovních akcí, prací na zahradě apod. (Čech, J., 1998)

2.2. Literatura zabývající se cestovním ruchem

Čertík M. a kol. se v knize **Cestovní ruch – vývoj, organizace a řízení** zabývá cestovním ruchem jako celkem. Popisuje vývoj cestovního ruchu, podrobněji charakterizuje jednotlivé formy a druhy cestovního ruchu. Pro bakalářskou práci je důležitá kapitola seniorský cestovní ruch. Zde neuvádí žádnou definici, spíše se zaměřuje na hlavní motivy účasti seniorů na cestovním ruchu, rozdělení tohoto segmentu dále dle věku, zaměřuje se na specifika seniorského cestovního ruchu a dále. Upozorňuje také na zvláštnosti služeb seniorské turistiky související se sociálními, fyzickými, stravovacími a dalšími odlišnostmi této věkové skupiny. Dle autora je pro lepší chápání potřeb seniorů a po kvalifikovanější práci s jednotlivými segmenty vhodné rozdělit seniory na skupiny 50+, 60+ a nad 70 let.

Kniha **Cestovní ruch pro vyšší odborné a vysoké školy** byla napsána kolektivem autorů pod vedením Heskové M. Kniha předkládá komplexní pohled na problematiku cestovního ruchu v kontextu hospodářských oborů. Na úvod je charakterizován systém cestovního ruchu, vývoj cestování a etapy rozvoje cestovního ruchu. Na trh cestovního ruchu navazuje přehled subjektů činných v této oblasti a specifika produktů cestovního ruchu. Součástí je i úvod do aplikace marketingu a destinačního managementu v cestovním ruchu. Dále pojednává o hospodářských a sociálních účincích cestovního ruchu a zmiňuje také mezinárodní cestovní ruch.

Výše uvedenou publikaci pro vyšší a vysoké školy doplňuje Drobná D. učebnicí **Cestovní ruch pro střední školy a pro veřejnost**, kde vysvětluje problematiku cestovního ruchu jak na teoretickém základě, tak i praktické provádění služeb cestovního ruchu a řešení konkrétních modelových situací.

Vysvětluje základní pojmy z oblasti cestovního ruchu a v dalších kapitolách je cestovní ruch probírána ze všech nejdůležitějších stránek a úhlů pohledu. Zabývá se ekonomikou a statistikou, marketingem, službami cestovního ruchu, aj. a také specifickými formami cestovního ruchu, kde mimo jiné popisuje seniorský cestovní ruch, jeho členění na další segmenty a specifika této formy. Zde se odlišuje v rozdělení seniorů od Čertíka. Dle Drobné jsou účastníky seniorského cestovního ruchu zpravidla lidé starší 60-ti let (resp. 55-ti let) a tato věková skupina se dále člení na segmenty 55-64 let, 65-74 let a nad 75 let.

2.3. Regionální literatura

Havlíčkobrodsko je oblast okolo bývalého okresního města Havlíčkův Brod a je jednou ze součástí kraje Vysočina. Jednou z knih, které byly použity jako zdroj informací o regionu, je turistický průvodce **Kraj Vysočina od Podhorského M.**. V úvodu se věnuje všeobecným informacím o celém kraji: poloha a vymezení kraje, historie kraje, podnebí, fauna a flora, chráněná území, historické památky, turistika, sport a rekreace. V další části následuje popis jednotlivých regionů kraje - Havlíčkobrodsko, Žďársko, Třebíčsko, Jihlavsko a Pelhřimovsko - z pohledu jednotlivých měst a okolí a jejich turistických zajímavostí.

Pergler J. v knize **Průvodce po České republice - Kraj Vysočina** na úvod charakterizuje celou oblast Vysočiny. Větší pozornost, než v předchozí knize, je věnována přírodnímu prostředí, obyvatelstvu a hospodářství. Dále všeobecně popisuje turistiku, nastiňuje historii vzniku kraje a vymezuje jednotlivé oblasti Vysočiny. V jednotlivých kapitolách představuje postupně nejkrásnější města Vysočiny, přírodní zajímavosti, turistické a technické památky a v abecedním pořadí jednotlivá další města.

Periodikum **Travel in the Czech- Poznejte Českou republiku** představuje Vysočinu jako turisticky zajímavý kraj s velkým množstvím přírodních i kulturně-historických památek. Zejména pak tři památky na území kraje, které jsou zapsány na seznamu UNESCO, dělají kraj atraktivní a přitažlivý pro turisty.

2.4. Literatura zabývající se seniorskou problematikou

Seniorskou problematikou a vším, co je spojeno se stárnutím a stářím se zabývá **Štílec M.** v knize **Program aktivního stylu života pro seniory**. Teoretická část publikace uvádí přehled nejzákladnějších poznatků o stárnutí. Popisuje, jaké jsou současné trendy stárnutí společnosti, upozorňuje na problémy, které souvisí s prodlužující se délkou života a uvádí údaje o vývoji do budoucna. Součástí této části je i popis procesu stárnutí, co ho ovlivňuje a jak stárnutí „zpomalit“. Snaží se popsat psychické projevy starších lidí, zdravotní a pohybovou charakteristiku seniorů a negativa i pozitiva stáří.

Praktická část přináší náměty pro tzv. aktivní stárnutí - pohybová, dechová a duševně relaxační cvičení a také doporučení pro vhodný způsob života seniorů. Pohybové programy vychází jak z klasických postupů zdravotní tělesné výchovy tělesně oslabených jedinců,

tak z méně známých, k nimž patří např. jóga nebo čínská zdravotní cvičení. Základem je motivovat starší jedince k pohybu, zlepšit kvalitu jejich života, protože s odchodem do důchodu nastává významná změna v životě každého člověka a lidé v tomto období fyzickou aktivitu snižují.

Problematice seniorů se věnuje také **Rheinwaldová E.** v knize **Novodobá péče o seniory**. Snaží se vysvětlit, že stáří není nemoc. Tělo i mysl se dají vytrénovat, aby fungovali lépe a zdravěji i v pozdějším věku a kalendářní věk není faktorem, který by překážel zlepšení kondice. Autorka se zabývá spíše novodobou péčí o seniory z pohledu života v domovech důchodců a podobných zařízeních. Upozorňuje na to, jaký vliv má prostředí na starého člověka a na problém, že obyvatelé těchto zařízení jsou bráni jako pacienti a program je podřízen zejména potřebám pracovníků. V této souvislosti navrhuje způsoby a možnosti vytváření zábavně-terapeutických programů, motivaci k účasti a celkové zlepšení péče.

2.5. Internetové odkazy

Informace o kraji Vysočina a regionu Havlíčkobrodsko lze získávat také z internetových zdrojů. Na stránkách www.trasovnik.cz jsou opět údaje popisující Havlíčkobrodsko jako část Vysočiny, její horopis, vodopis, přírodu. Turistický server www.vyletnik.cz nabízí tipy na výlety, zajímavosti, hrady, zámky, rozhledny, města a obce Havlíčkobrodská, dále informace o ubytování, stravování, koupání nebo zimních střediscích. Jiný server, tentokrát turistický portál kraje Vysočina <http://extranet.kr-vysocina.cz> umožňuje vyhledat informace o jednotlivých městech, historii, kultuře, dovolené, sportovištích, informačních centrech atd.

Na www.muhb.cz, stránkách Městského úřadu v Havlíčkově Brodě, se nachází údaje o bývalém okresním městě a jeho okolí a o všem co k němu patří.

Další údaje o kraji Vysočina, zejména statistického charakteru, byly použity ze Statistické ročenky kraje Vysočina publikované na internetových stránkách Českého statistického úřadu www.jihlava.czso.cz. K dispozici jsou statistické údaje, tabulky, grafy související s charakteristikou kraje a jednotlivých oblastí. Nalézt je zde možno údaje z různých odvětví jako průmysl, hospodářství, služby, cestovní ruch, aj.

Pro tuto bakalářskou práci byly zajímavé zejména údaje o obyvatelstvu – počet a věková struktura obyvatel v současnosti nebo předpokládaný vývoj počtu obyvatel do budoucna.

Na internetu je možné také nalézt stránky, které jsou určeny seniorům a nejen jim. Například www.gerontocentrum.cz/gema je odkaz na občanské sdružení GEMA, které podporuje zdraví seniorů, rozvoj gerontologie¹, geriatrie² a kvality péče o chronicky nemocné. Sdružení v rámci projektů postupně vydalo informační materiály o prevenci a podpoře zdraví ve vyšším věku a materiály o problematických místech v péči o seniory jako je špatné zacházení se starými lidmi, osteoporóza, návod jak být fit. Dále pořádá jednodenní zájezdy, které jsou nenáročné se snadnou dostupností s ohledem na potřeby seniorů.

V rámci projektu Radost z pohybu se konají Taneční pro seniory a v současnosti existuje 11 Kavárniček pro seniory rozmístěných po celé republice.

Další adresy: www.seniori.cz, www.senio.cz, www.vstupujte.cz, www.seniortip.cz .

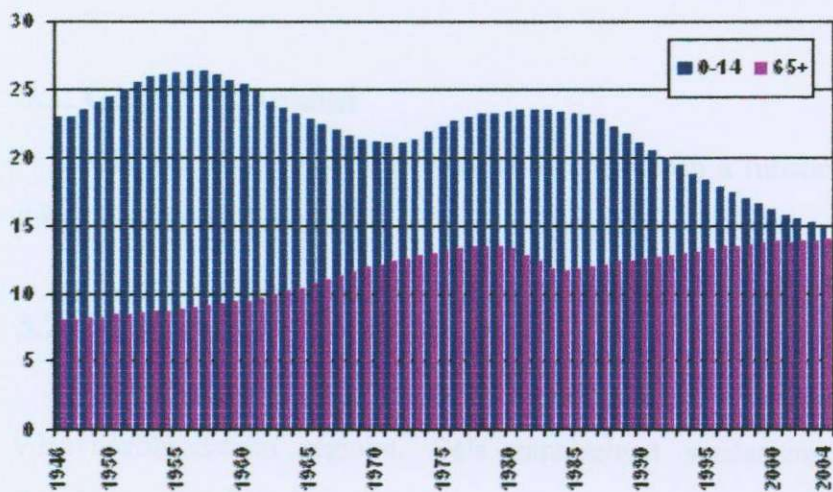
Zvýšený zájem o starší generaci vychází z trendu demografického vývoje, který vede ke stárnutí společnosti a který dokládají grafy publikované Českých statistickým úřadem na internetových stránkách www.czso.cz.

K demografickým změnám obyvatelstva dochází již delší dobu. V posledních 60-ti letech je trend takový, že zatímco počet obyvatel ve věku 0-14 let dlouhodobě klesá, tak počet lidí v poproduktivním věku, tzn. ve věku nad 65 let dlouhodobě roste a z grafu je patrné, že v současné době tyto dvě skupiny mají skoro stejný podíl na celkovém počtu obyvatel.

¹ „věda zabývající se všestranným studiem jevů stárnutí, nastávajících v buňkách, tkáních, orgánech či organismech“ (Rheinwaldová, E., 1999, s. 84)

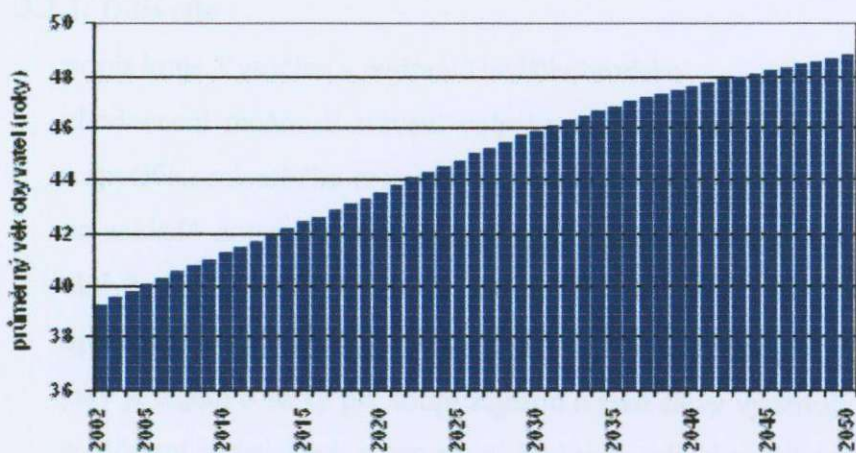
² „nauka o prevenci a léčbě chorob starých lidí“ (Rheinwaldová, E., 1999, s. 84)

Graf č.1: Podíl obyvatel ve věkové skupině 0-14 a 65 a více let v letech 1946-2004 (v %)

zdroj: www.czso.cz

Graf č.2: Očekávaný vývoj průměrného věku obyvatel do roku 2050

zdroj: www.czso.cz

3. Metodika práce

3.1. Objekt zkoumání

Objektem zkoumání jsou možnosti sportovních a turistických aktivit starší generace v Havlíčkobrodském regionu.

3.2. Cíl práce

Cílem práce je zjistit zájem starší generace o cestování a pohybové aktivity v Havlíčkobrodském regionu. Dále zanalyzovat současnou nabídku těchto produktů v regionu a jejich význam pro rozvoj cestovního ruchu. Na základě výsledků dotazníkového šetření nastínit další možnosti rozvoje seniorského cestovního ruchu v regionu.

3.2.1. Dílčí cíle

- popis kraje Vysočina a regionu Havlíčkobrodsko
- zhodnocení možností trávení volného času u starší generace, charakteristika seniorů a specifika seniorského cestovního ruchu,
- na základě dotazníkového šetření zjistit zájem o cestování a sportovní nebo turistické aktivity: kdy nejčastěji jezdí na dovolenou, jaký druh dovolené a typ cestování upřednostňují (kratší nebo delší pobyty, popř. krátké výlety), jak si zařizují dovolenou, jaký je zájem o slevy při koupi zájezdu a jaké slevy využívají, jak často a kde nejčastěji se účastní turistických a sportovních aktivit, zda si raději organizují aktivity sami nebo zda využívají nabídku již naplánovaných akcí
- navrhnout další možnosti rozvoje cestovního ruchu nebo zlepšení stávajících podmínek

3.3. Hypotézy

- v oblasti seniorského cestovního ruchu převládá návštěva tuzemských turistických destinací
- lidé s vyššími příjmy navštěvují i vzdálenější oblasti v zahraničí
- nejvyužívanějším druhem cestovního ruchu ze strany seniorů je lázeňský cestovní ruch
- cestování starší generace je často spojeno s levnými jednodenními výlety související s propagací určitého produktu (součástí ceny je jídlo, dárek)

- v současné nabídce zboží a služeb je více produktů zaměřených na starší generaci. Univerzity třetího věku, umění používání moderních informačních technologií zvyšují možnost zapojení seniorů do současného stylu života

3.4. Použité zdroje a metody

Hlavními zdroji informací byla odborná literatura, internet a periodika.

Z odborné literatury byly použity zejména teoretické poznatky související s problematikou starší generace a vymezení základních pojmů

Internetové stránky sloužily jako hlavní zdroj statistických údajů a článků zabývajících se zkoumanou problematikou. V současné době je dostupnost internetu vysoká a jeho prostřednictvím lze získávat velké množství informací z různých oborů.

Další články zaměřené na starší generaci a na region Havlíčkovobrodsko byly čerpány z **periodik**.

Při vlastním výzkumu byly použity metody dotazníkového šetření, anketa a pozorování. Dotazníkové šetření a anketa se uskutečnily v Havlíčkovobrodském regionu.

3.5. Metodika dotazníkového šetření, anketa

3.5.1. Dotazníkové šetření

Cílem výzkumu bylo zjistit zájem starší generace o cestování a turistické a sportovní aktivity v Havlíčkovobrodském regionu.

Dotazníky byly vyhodnoceny na základě jednoduchých statistických metod.

Celkem bylo dotazováno 120 respondentů ve věku nad 50 let. Dle věku byli dotazovaní rozděleni do dalších 4 skupin: 51-60 let, 61-70 let, 71-80 let a nad 81 let.

Tabulka č.1: Rozdělení dotázaných dle věku

věk	počet dotázaných – absolutní hodnota	počet dotázaných v %
51-60 let	54	45 %
61-70 let	39	33 %
71-80 let	22	18 %
81 let a více	5	4 %

Z celkového počtu respondentů bylo 43 % mužů a 57 % žen. 56 % respondentů žije trvale ve městě a zbývajících 44 % dotazovaných jsou obyvatelé vesnice.

Dále byli respondenti rozděleni do čtyř příjmových skupin: příjem do 5 000 Kč, 5 000 - 10 000 Kč, 10 000 - 15 000 Kč a s příjmem nad 15 000 Kč.

Tabulka č.2: Rozdělení dotázaných dle měsíčního příjmu

měsíční v Kč	příjem	počet dotázaných – absolutní hodnota	počet dotázaných v %
do 5 000 Kč		4	3 %
5 000 – 10 000 Kč		83	69 %
10 000 – 15 000 Kč		27	23 %
nad 15 000 Kč		6	5 %

- Časový harmonogram:
- sestavení a schválení dotazníku: do 30. 9. 2006
 - vlastní dotazníkové šetření: do 30. 1. 2007
 - vyhodnocení dotazníkového šetření: do 28. 2. 2007

3.5.2. Anketa v cestovních kancelářích

Cílem ankety bylo zanalyzovat současnou nabídku produktů pro seniory v Havlíčkobrodském regionu.

Havlíčkův Brod patří mezi menší města a nenachází se zde žádné velké cestovní kanceláře. Anketu vyplňovali pracovníci dvou největších cestovních kanceláří M TOUR a ADA TOUR v Havlíčkově Brodě. Cestovní kancelář ADA TOUR je největší a neúspěšnější cestovní kancelář na Havlíčkobrodsku.

4. Charakteristika oblasti

Vysočina se nachází v mnoha ohledech na rozhraní. Vede tudy historická hranice mezi Čechami a Moravou a současně tudy probíhá hlavní evropské rozvodí mezi Severním a Černým mořem.

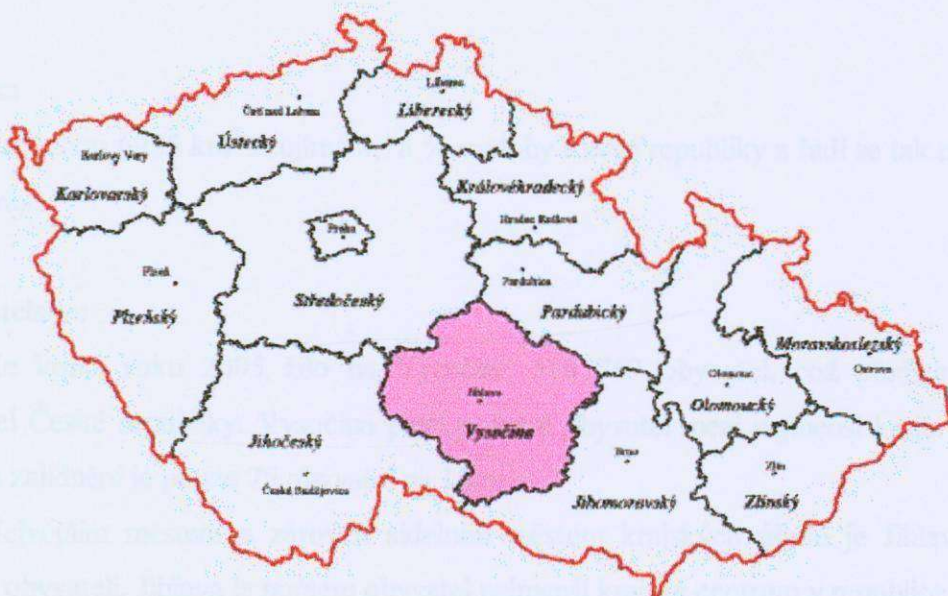
Kraj Vysočina vznikl na základě zákona č. 347/1997 Sb. o vyšších územně-správních celcích, který byl schválen v prosinci 1997. Původně Jihlavský kraj byl novelou zákona v roce 2001 přejmenován na Kraj Vysočina.

4.1. Kraj Vysočina

Zvlněný kopcovitý kraj, jehož cesty jsou lemovány břízami a jeřabinami. Husté lesy a temně zelené louky mezi lesklými zrcadly roztroušených rybníků. Vesničky schoulené na mírných úbočích svahů a usedlosti jakoby rozseté po kraji. To je Vysočina.

Na území kraje se nachází tři z dvanácti českých památek zapsaných na seznamu světového dědictví UNESCO, které učinily z kraje jednu z nejatraktivnějších turistických lokalit v České republice.

Mapa č. 1: Kraj Vysočina v rámci České republiky

zdroj: <http://geoportal.cenia.cz>

Mapa č. 2: Kraj Vysočina

zdroj: www.trasovnik.cz

Mapa č. 3: Havlíčkobrodsko

zdroj: www.trasovnik.cz

Poloha

Kraj Vysočina má vnitrozemskou polohu a jeho hranice se nedotýkají státní hranice ČR. Sousedí s krajem Jihočeským, Středočeským, Pardubickým a Jihomoravským. Od sousedních regionů se kraj odlišuje členitostí území, vyšší nadmořskou výškou a řídkým osídlením. Tvoří jej území 729 měst a obcí v rámci bývalých okresů Jihlava, Havlíčkův Brod, Pelhřimov, Třebíč a Žďár nad Sázavou.

Rozloha

Rozlohou 6925 km² zaujímá 8,78 % rozlohy České republiky a řadí se tak na 5. místo mezi kraji.

Obyvatelstvo

Ke konci roku 2005 žilo na Vysočině 510 767 obyvatel, což představuje 5 % obyvatel České republiky. Vysočina patří počtem obyvatel mezi nejmenší kraje. Průměrná hustota zalidnění je pouze 75 obyvatel na 1 km².

Největším městem a zároveň sídelním městem krajských úřadů je Jihlava s téměř 51 000 obyvateli. Jihlava je počtem obyvatel nejmenší krajské centrum v republice.

Území

Území kraje tvoří pahorkatiny a vrchoviny Českomoravské vrchoviny, která patří mezi oblasti s nejzachovalejší přírodou u nás. Charakter vrchoviny mají především

Žďárské vrchy na severovýchodě Vysočiny a Javořická vrchovina v jihozápadní části kraje. Ostatní části Vysočiny mají spíše ráz pahorkatiny, z níž vyčnívají jednotlivé vrcholy bez hřebenů.

Nejvýše položený bod je vrch Javořice (837 m n. m) v Javořické vrchovině. Nejnižším bodem je vodní nádrž Švihov na západě okresu Havlíčkův Brod (253 m n. m).

Podnebí

Podnebí na Vysočině je ovlivněno vyšší nadmořskou výškou kraje a vzhledem k hornatému charakteru krajiny počasí mívá proměnlivý charakter. Průměrná roční teplota se podle nadmořské výšky pohybuje od 4 do 8 °C (v zimním období -3° až -5° C, v letních měsících 15° až 17° C). Průměrný úhrn ročních srážek je 550 až 850 mm. Počet dnů se sněhovou pokrývkou se udává mezi 60 - 100 a počet letních dnů mezi 20 - 40.

Dopravní síť

Silniční a železniční síť Vysočiny je strategická jak z pohledu národního tak evropského, protože kraj zaujímá centrální polohu v rámci České republiky i v rámci střední Evropy. Hlavní dopravní tepnou je dálnice D1 spojující Prahu a Brno a železniční trať Berlín-Praha-Vídeň.

Délkou silniční sítě převyšující 5 000 km se ve srovnání s jinými kraji podílí na celostátní síti vysoce nadprůměrně. Nejvýznamnější dopravní komunikace procházejí krajem ve směru severozápad-jihovýchod, chybí ale kvalitní propojení okresních měst a rychlostní komunikace pro severo-j jižní propojení.

Hustota železniční sítě je poměrně nízká, avšak většinu tratí tvoří dráhy celostátního významu. Železniční síť s více než 620 km zaujímá necelých 7 % celostátní sítě.

V kraji není žádný splavný tok a letiště jsou využívána k vojenským či sportovním účelům.

4.2. Region Havlíčkovobrodsko

4.2.1. Základní údaje

Havlíčkovobrodsko leží v severní části kraje Vysočina. Na severovýchodě sousedí s Chrudímskem, na jihovýchodě a jihu se Žďárskem a Jihlavskem. Jihozápadní hranici má společnou s Pelhřimovskem a na severozápadě hraničí s Kutnohorskem a z malé části i s Benešovskem.

Rozloha

Díky své rozloze 1 265 km² je až na čtvrtém místě v kraji za bývalými okresy Žďár nad Sázavou, Třebíč a Pelhřimov. Menší je pouze bývalý okres Jihlava.

Obyvatelstvo

Havlíčkobrodsko má 95 040 obyvatel, což představuje 18,3 % z celkového počtu obyvatel kraje. V celorepublikovém měřítku patří mezi nejméně zalidněné území u nás, s větším množstvím malých obcí.

Území

Hlavním a převládajícím geologickým útvarem na celém území je Českomoravská vrchovina, kterou lze rozdělit na čtyři celky - Hornosázavská pahorkatina, Křemešnická a Křižanovská vrchovina a Železné hory. Průměrná nadmořská výška se pohybuje okolo 500 m. Nejvyšším místem okresu je Melechov u Trpišovic o výšce 709 m nad mořem, naopak nejnižší položené místo je na Doubravce (253 m nad mořem).

Podnebí

Podnebí okresu je poněkud chladnější, průměrná teplota stoupá od východu k západu v souladu s klesající nadmořskou výškou.

Doprava

Hustota silniční sítě je vysoká a odpovídá rozdrobené sídelní struktuře i dopravnímu významu území. Většina silniční dopravy je však koncentrována na hlavní dopravní tahy. K nejvíce zatíženým úsekům patří silnice Havlíčkův Brod - Jihlava - Znojmo, Havlíčkův Brod - Humpolec - Pelhřimov a silnice ve směru Havlíčkův Brod - Kolín.

Havlíčkův Brod je významným železničním uzlem a tudíž většinu železničních tratí tvoří dráhy celostátního významu. Hlavní dráhy jsou elektrifikovány, trať Kolín - Havlíčkův Brod - Křižanov - Brno je jako jediná v kraji dvoukolejná.

Vodstvo

Z regionu odvádějí vody čtyři významné řeky - Sázava, Želivka, Doubrava a Chrudimka.

Zdejší region není tolik pokryt rybníky jako zbytek Vysočiny. Velký plochou je jen rybník

Řeka a Jiříkovský, další např. u Ždírci na Doubravou, na Chotěbořsku, u Krucemburku nebo Haberský rybník.

Na vodních tocích jsou vybudovány nádrže, které slouží převážně jako zdroje pitné vody. Jsou to vodní nádrž Břevnice na Břevnickém potoce, a hraniční vodní nádrže Švihov na Želivce, Pařížov na Doubravě a část Seče I na Chrudimce.

Hospodářství

Oblast Havlíčkobrodská lze charakterizovat jako průmyslově-zemědělskou, s tradicí strojírenského, sklářského průmyslu, výrobou potravin a nápojů a dřevozpracujícího průmyslu. V menší míře se zde těží stavební kámen a sklářské hmoty. Oblast je označována za centrum bramborářství. Největší počet ekonomicky aktivních obyvatel pracuje v zemědělství.

Příroda

Krajinu regionu lze rozčlenit do tří různých částí s různými přírodními podmínkami. Většina regionu patří zvlněné krajině vysočiny, severovýchod patří okrajům Železných hor s větší nadmořskou výškou a více lesy s kaňonem řeky Doubravy, severozápad patří jediné ploši a teplejší krajině u Golčova Jeníkova.

Havlíčkobrodsko se vyznačuje vynikající kvalitou životního prostředí, proto se zde vyskytuje velké množství chráněných území. Nejvýznamnější jsou CHKO Železné hory od r. 1991 a CHKO Žďárské vrchy od r. 1970.

Z maloplošných chráněných území jsou významné dva přírodní parky - Přírodní park Melechov z r. 1995 a Přírodní park Doubrava od r. 1998.

Se zdravým prostředím úzce souvisí i cestovní ruch. Nejvíce jsou navštěvovány oblasti přírodní rezervace Stvořidla na řece Sázavě a Údolí Doubravy.

Kultura

Centrem kulturního dění v regionu je Havlíčkův Brod, v menší míře potom také další města. Většina plesů a koncertů se pořádá v Kulturním domě Ostrov, jehož součástí je i kino. Koncerty vážné hudby a různé slavnostní akce se konají v historickém sále Staré radnice. V té samé budově sídlí Krajská knihovna, která má kromě jiného internetové pracoviště a regionální informační středisko Evropské unie. Muzeum Vysočiny v Havlíčkově domě nabízí stálou expozici havlíčkovských památek a průběžné výstavy.

Jiné výstavy lze také shlédnout v Galerii výtvarného umění a ve středověké Štáflově chalupě.

Významným střediskem letního, zejména festivalového dění je Lipnice nad Sázavou. Akce se pořádají v přírodním amfiteátru pod hradem, přímo na hradě nebo na náměstí. Mezi tradiční letní akce se zařadily dnes již legendární Haškova Lipnice - festival humoru a satiry, hudební festivaly „Rockový nářez“, „Rej noci Svatojánské“ a „Rocková Lipnice“, „Kvílení“ a putovní nebo jednorázové festivaly.

Památky

V regionu Havlíčkobrodsko se nachází dvě národní kulturní památky - rodný dům Karla Havlíčka Borovského v Havlíčkově Borové a zřícenina hradu v Lipnici nad Sázavou. Dále je zde pět městských památkových zón - Havlíčkova Borová, Havlíčkův Brod, Chotěboř, Leděč nad Sázavou a Přibyslav, jedna vesnická památková zóna v Petrovicích a skanzen v Horní Pohledí.

Hrady jsou pouze v Lipnici nad Sázavou a v Ledči nad Sázavou. Zámků je zde mnoho, ale nejvýznamnější v Přibyslavi, v Golčově Jeníkově, v Pohledu, v Chotěboři, ve Světlé nad Sázavou nebo ve Vilémově. Muzeum je možné najít téměř v každém významnějším městě, např. městské v Chotěboři na zámku a na hradě v Ledči nad Sázavou, okresní v Havlíčkově Brodě, hasičské v Přibyslavi, Haškovo na Lipnici, aj. Za zmínku stojí také vyhlídková věž na Melechově nebo Žižkova mohyla u Přibyslavi.

4.2.2. Turistické a sportovní možnosti na Havlíčkobrodsku

Kraj Vysočina je atraktivním z hlediska jeho celoročního turistického využití. I region Havlíčkobrodsko nabízí dobré příležitosti pro pobytovou zimní i letní turistiku a návštěvu kulturně-historických památek.

Možnosti sportovního vyžití v Havlíčkově Brodě

Nejvíce sportovních příležitostí nabízí, mezi městy regionu, největší a bývalé okresní město Havlíčkův Brod. Ke sportovnímu vyžití i odpočinku dobře slouží moderní sportovní areál Kotlina v parku Budoucnost se zimním stadionem, krytým plaveckým bazénem, saunou, squashovou halou a fit centrem. Sportovní utkání ve fotbale i v halových sportech se konají na letním stadioně a ve sportovní hale.

Možnost koupání v letních měsících nabízí veřejné koupaliště, jehož program bývá zpestřen promítáním letního kina.

Pro milovníky horolezectví je k dispozici umělá lezecká stěna na jedné ze základních škol.

Pěší turistika a cykloturistika

Pro pěší turistiku se hodí snad kterákoliv část oblasti, ale mezi nejnavštěvovanější oblasti pochopitelně patří chráněné krajinné oblasti a přírodní parky, na Havlíčkovobrodsku to jsou zejména Stvořidla a Údolí řeky Doubravy. Klub českých turistů v Havlíčkově Brodě pořádá dálkové a turistické pochody "Jarní Vysočinou", "Léto v Železných horách", "Havlíčkovobrodská padesátka" nebo "Posázavskou krabatinou".

Havlíčkův Brod je přirozeným výchozím bodem pro výlety do regionu Železných hor, do Podoubraví a Posázaví. Vyznačené regionální cyklotrasy mezi sebou logicky navazují, popřípadě navazují na cyklotrasy nadregionální a národní.

Nejznámější cyklotrasou vedoucí přímo přes Havlíčkův Brod je Posázavská cyklotrasa č. 19. Její osu tvoří řeka Sázava a trasa cyklostezky vede kolem nejznámějších turistických míst Havlíčkovobrodsko, která na řece Sázavě leží - Lipnice nad Sázavou, Stvořidel a Ledče nad Sázavou. Další je např. cyklotrasa č. 4153, která spojuje Železné hory a Českomoravskou Vysočinu nebo cyklotrasa Podoubravím č. 5127 procházející jižním cípem CHKO Železné hory včetně kaňonovitého údolí řeky Doubravy.

Některé trasy mají pouze lokální význam a vztahují se na místní památky a zajímavosti. Je to např. cyklotrasa kolem Melechova, po stopách K. H. Borovského, aj.

Novinkou roku 2005 se stal cyklobus, který jezdil na Vysočině v období letních prázdnin.

Trasa autobusu se speciálním vlekem pro cca 20 kol vedla z Havlíčkova Brodu do Žďáru nad Sázavou a provozovatelem je společnost CONNEX Východní Čechy a.s. Chrudim.

Lyžování

V zimě patří Vysočina k vyhledávaným lyžařským oblastem. Havlíčkovobrodsko nemá takovou tradici v běžkařském lyžování jako okolí Nového Města na Moravě a proto většina běžkařských tratí není upravována. Větší pozornost se v této části Vysočiny věnuje sjezdovému lyžování. Je zde několik sjezdovek a vleků, ale pouze dva s umělým osvětlením a zasněžováním - svah u obce Vysoká a Kadlečák u Světlé nad Sázavou. V zimě pořádá Klub českých turistů lyžařskou akci "Zimní Vysočinou".

Vodní rekreace

Několik větších rybníků a vodních nádrží se hodí pro provozování vodních sportů nebo jiné sportovní aktivity či odpočinkovou rekreaci. Mezi vyhledávané lokality patří zejména rybník Řeka na Havlíčkobrodsku, rekreační středisko Kouty u Ledče nad Sázavou nebo vodní nádrž Břevnice na okraji města Chotěboře. Vyhledávané ke koupání jsou také např. zatopené žulové lomy v blízkosti Lipnice nad Sázavou.

Územím Vysočiny navíc protéká jedna z nejmalebnějších českých a moravských řek – Sázava. Peřeje nedaleko Ledče nad Sázavou zvané Stvořidla, patří k tomu nejhezčímu, co lze na našich tocích vidět. Poznávat ji je možné přímo z lodi, nebo na kole či pěšky. Z Davle až do Světlé nad Sázavou kopíruje řeku také železniční trať známá jako Posázavský pacifik.

Venkovská turistika

Díky zachovalosti krajiny patří k oblastem s nejzdravějším životním prostředím, zdravými lesy, čistými vodními plochami. Lesy lákají k procházkám i k houbaření, rybníky nabízí v létě ochlazení a v zimě možnost sportování. Vysočina je přímo stvořená pro rekreaci a oddech ve venkovských oblastech a proto budoucnost turistiky a cestovního ruchu vůbec na Vysočině bude bezpochyby patřit formám klidné a ekologicky čisté pobytové turistiky.

Tato forma turistiky je zatím reprezentována jen ojedinělými agrofarmami a ekofarmami. Na Havlíčkobrodsku jsou to jen rekreační domky Forest a Hobby v Lipnici nad Sázavou a statek v Šachotíně u Přibyslavi.

5. Seniorský cestovní ruch

5.1. Stárnutí společnosti

Stárnutí obyvatelstva se svými ekonomickými a sociálními dopady na společnost se dnes považuje za jeden z dominantních problémů lidstva. Populace osob starších 60 let tvoří ve vyspělých zemích světa 22 % společnosti, v České Republice 21 %, a je reálný předpoklad, že toto procento bude nadále stoupat. V zemích OECD¹ se však očekává, že již v roce 2030 počet osob nad 60 let dosáhne jedné třetiny všech obyvatel. (Štílec, M., 2004)

5.1.2. Demografický vývoj v kraji Vysočina

O tom, že populace stárne a prodlužuje se průměrná délka života není pochyb. Český statistický úřad každoročně zveřejňuje nové statistiky a údaje, které to dokazují.

V celém kraji Vysočina žije 510 767 obyvatel a více jak 100 000 lidí je starších 60-ti let.

Tabulka č.3: Podíl obyvatel starších 60-ti let v jednotlivých bývalých okresech

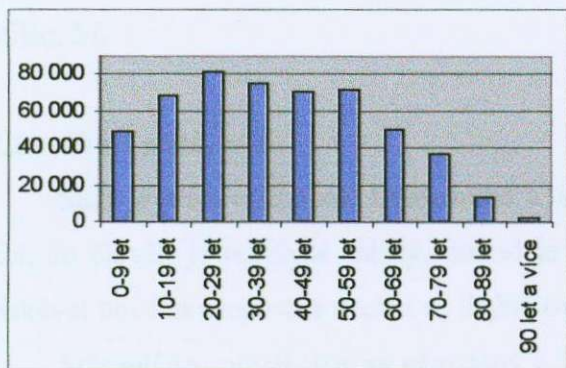
	Počet obyvatel	Lidé nad 60 let
Havlíčkův Brod	25 000	5 049
Jihlava	50 000	9 864
Pelhřimov	16 000	3 039
Třebíč	38 000	6 608
Žďár nad Sázavou	24 000	4 442

zdroj: www.jihlava.czso.cz

¹ OECD, z angl. Organization for Economic Cooperation and Development, Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj

Graf č.3: Věková struktura obyvatel

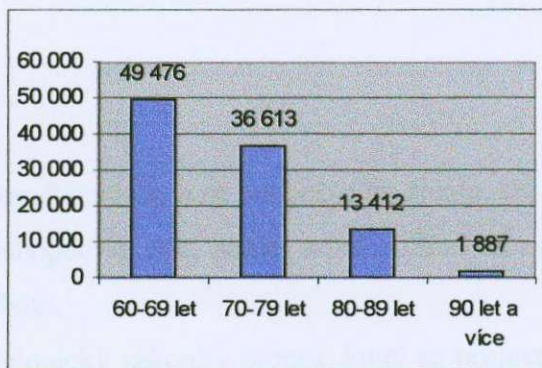
Vysočiny v roce 2004 (v tis.)

zdroj: www.jihlava.czso.cz

Graf č.4: Věková struktura obyvatel

Vysočiny starších 60-ti let v roce 2004 (v tis.)

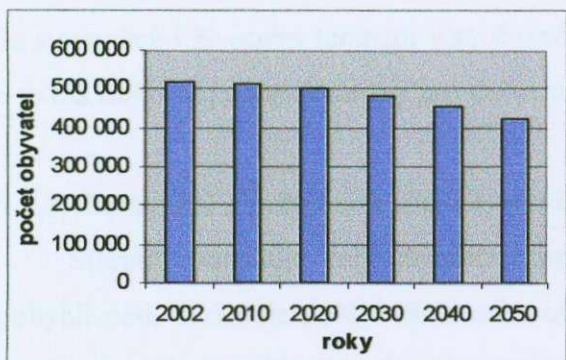
zdroj: www.jihlava.czso.cz

5.1.3. Projekce obyvatelstva v kraji Vysočina do roku 2050 (bez migrace)

Podle zpracované projekce obyvatelstva do roku 2050 by měl počet obyvatel kraje soustavně klesat. Počet obyvatel regionu by tak z dnešních 510 000 osob měl klesnout na 424 000 osob. Podstatné jsou změny v podílech obyvatelstva podle věku. V roce 2050 by měl být podíl dětí mladších 15 let 12,3 % z celkového počtu obyvatelstva, proti 16,5 % v roce 2002. Lidé ve věku nad 65 let budou v roce 2050 tvořit bezmála jednu třetinu z odhadovaného celkového počtu obyvatelstva kraje. Rovněž se sníží počet obyvatel v produktivním věku.

Graf č.5: Projekce počtu obyvatel

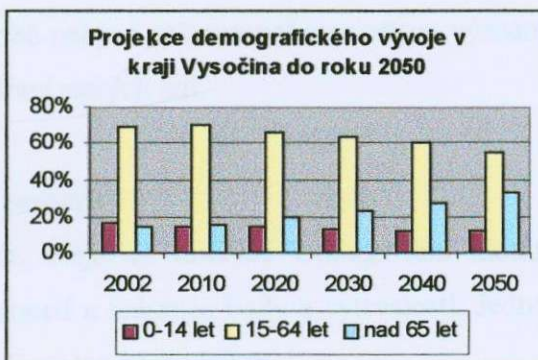
kraje Vysočina do r. 2050

zdroj: www.jihlava.czso.cz

Graf č.6: Projekce demografického vývoje

v kraji vysočina do r. 2050

zdroj: www.jihlava.czso.cz

5.2. Charakteristika seniorů

Touto podkapitolou se ve své knize Program aktivního stylu pro seniory zabývá Štílec, M.

5.2.1. Stáří a stárnutí

Stáří je především funkcí duševního a tělesného stavu, a ne jen počtu let života. Dá se říci, že člověk je relativně mladý, dokud je schopen se učit, snášet nové odlišné názory, získávat nové zkušenosti a nechat se jinými ovlivnit.²

Stárnutí lze považovat za přirozený a biologicky zákonitý proces, který se projevuje sníženou adaptační schopností organismu a úbytkem funkčních rezerv. Není však výjimkou, že jedinci stejného kalendářního věku mívají i značně rozdílný biologický věk. Většina odborníků v oblasti gerontologie uvádí, že o délce života člověka rozhodují ze 60 - 70 % genetické faktory a ze 30-40 % vnější podmínky.

Stárnutí lze obecně rozdělit na dva procesy. Jedním je stárnutí jako obecné biologické změny spojené s věkem jedince, které jsou nezávislé na aktuálním zdravotním stavu nebo na vlivech prostředí. Druhý proces naopak odráží zdravotní stav a vliv okolí.

5.2.2. Psychické projevy starších lidí

Vystihnout podstatné osobnostní rysy staršího člověka je značně komplikované, protože každý se utváří v odlišných společenských a sociálních podmínkách. Za nejobecnější charakteristiku stárnutí se považuje zpomalení psychické činnosti. Starším lidem nevyhovují činnosti vyžadující rychlé rozhodování, činnosti pod tlakem. Se stoupajícím životním tempem v současné době nabývá snižená pohotovost na významu a to má často negativní důsledky pro duševní zdraví starých lidí.

5.2.3. Zdravotní a pohybová charakteristika seniorů

Stárnutí postihuje celý pohybový aparát. Nejdříve dochází k omezování kloubní pohyblivosti, následuje pokles rychlosti a obratnosti a nakonec i síly a vytrvalosti. Jednou z příčin je snížení rychlosti svalové kontrakce a úbytek svalové hmoty.

5.3. Možnosti trávení volného času

Starší lidé mají vedle pohybových aktivit v současné době mnoho příležitostí, jak trávit svůj volný čas. Tato skupina je čím dál tím víc zohledňována a tak mají různé možnosti, jak naplnit volný čas a které jejich předchůdcům nebyly z různých důvodů

nabízeny. Jejich životy jsou ovlivněny výpočetní technikou, moderními informačními a komunikačními technologiemi, které významně transformují způsoby práce a myšlení lidí v mnoha oborech lidské činnosti i v běžném životě. Proto i vzdělávání a odborná příprava v pokročilém věku jsou tou nejlepší cestou, jak se s podobnými změnami a nárůstem informací vypořádat.

5.3.1. Univerzita volného času

Jedním z programů, který je pro seniory v Krajské knihovně v Havlíčkově Brodě pořádán, je Univerzita volného času. Tato obdoba Univerzity třetího věku začala fungovat začátkem školního roku 2002/2003 a představuje netradiční formu zájmového, neformálního, systematického a mezigeneračního vzdělávání pro nejširší veřejnost.

Tradiční role univerzity byla v druhé polovině minulého století rozšířena o úlohu společenskou. Důležitá je také role sociální – životní partneři hledají společný zájem nebo člověk chce nalézt sociální kontakty při vzdělávacích aktivitách, které jsou mu blízké. Společenský aspekt studia ve třetím věku spočívá v překonávání společenské izolace. Vzdělávací aktivity seniorů jsou přínosem jednak pro individuální prožívání, také však pro sociální vztahy a jejich úroveň.

Pro seniory představují přednášky smysluplné využití volného času, seberealizaci, společenský kontakt a v neposlední řadě zvýšení vlastního sebevědomí a prestiže v okolí i v rodině.

5.3.2. Aktivizační programy pro seniory

Životní styl ve stáří nezáleží jen na nás, ale na vývoji medicíny, na ekonomickém růstu společnosti a nákladech na životní úroveň. Podstatné ale je zachovat si co nejvíce fyzické i psychické svěžesti, cvičit svou paměť, používat ji a žít s přesvědčením, že nikdy není pozdě se začít cokoli učit. Vedle mentálních cvičení pod odborným vedením mají programy pro seniory ještě další přínos. Jsou pro ně cestou ze sociální izolace a vedou rychle ke zvýšení jejich sebevědomí.

Aktivizační programy pro seniory, jejichž náplní je především práce s pamětí, se začali realizovat i v knihovnách kraje Vysočina. Zázemí knihovny je výhodné pro lektoři práce s pamětí. Knihovna disponuje tištěnými, zvukovými, elektronickými i speciálními dokumenty, z nichž lze čerpat a nikdo jiný nemá tak velké a dostupné materiální vybavení pro tuto práci.

5.3.3. Sportovní a turistické aktivity

Třetí věk je období, jehož počátek obvykle souvisí s odchodem do důchodu představující významnou změnu v životě každého člověka. Sociologická šetření prokázala, že lidé v tomto období fyzickou aktivitu snižují.

Posílením aktivního přístupu k životu lze v budoucnu zlepšit zdatnost a zdraví celé populace. Ovšem motivace a ovlivňování starších jedinců k aktivnímu stylu života, jehož nezbytnou součástí jsou sportovní aktivity, je úkol velmi obtížný a dlouhodobý.

Obecně je známo, že pravidelná pohybová činnost této věkové kategorie je značně malá.

Dle výsledků *Kritické analýzy empirických studií*, která studuje faktory ovlivňující účast lidí starších 50-ti let na aktivní sportovní činnosti, mezi nejvýznamnější bariéry omezující vyšší aktivitu patří osobnostní faktory (nemoc, zdatnost, pohodlnost) a faktory blízkého okolí (nepochopení okolí, náročné zaměstnání). Nejčastějšími důvody zanechání pravidelnější pohybové činnosti jsou zdravotní objektivní (lékařsky ověřitelné - nemoc, zranění), zdravotní subjektivní (pocit únavy, výmluva, nezájem). (Štílec, M., 2004)

Klub českých turistů TJ Jiskra Havlíčkův Brod

Činnost klubu je především zaměřena na různé druhy pěší turistiky, počínaje výkonnostní až po turistiku pro seniory. V poslední době se zvyšuje zájem o lyžařskou turistiku a hlavně pak o cykloturistiku. V pravidelných čtvrtletních plánech akcí (viz příloha č. 3) nabízí členům, ale i široké veřejnosti úterní, středeční a sobotní akce různé náročnosti. Dále organizuje autobusové zájezdy jedno i vícedenní v rámci České republiky, pořádá již tradiční dálkové a turistické pochody "Jarní Vysočinou", "Léto v Železných horách", "Havlíčkobrodská padesátka", "Posázavskou krabatinou", v zimě lyžařskou akci "Zimní Vysočinou". V poslední době se setkaly s velkým zájmem kulturní a společenské akce - zájezdy do divadla, přátelská posezení při různých příležitostech. V zimním období pořádá již mnoho let cestopisné besedy s promítáním diapozitivů, tyto besedy jsou velice oblíbené u široké veřejnosti města.

Další přehled akcí, které jsou pořádány městem Havlíčkův Brod a jejich přehled na rok 2007 je v příloze č. 5. Jedná se spíše o pasivní účast a tím využití volného času. Jde např. o prodejní výstavu Zahrada 2007, Tradiční jarní a podzimní trhy uměleckého zboží a výrobků zapomenutých řemesel s ukázkami výroby nebo Podzimní knižní veletrh.

5.4. Nabídka cestovních kanceláří pro starší generaci

„Vzhledem k tomu, že postupně stárne populace, prodlužuje se průměrný věk, roste kondice, zlepšuje se zdravotní stav a s ním je spojena vyšší vitální aktivita (fyzická i duševní) v porovnání s minulými generacemi. Seniorský cestovní ruch tudíž patří mezi nejrychleji rostoucí segment cestovního ruchu a jedná se tedy o velmi zajímavou a rozšiřující se skupinu zákazníků“. (Drobná, D., 2004)

Mezi hlavní motivy seniorské turistiky patří:

- poznávací a kulturně-vzdělávací důvody, často i proto, že vzdělání a poznávání bylo účastníkům v mladém věku odepřeno
- zdravotní motivy, související s péčí o zdraví
- finanční důvody, vyplývající z možnosti získat nejrůznější typy slev a výhod oproti standardní nabídce
- společenské motivy, vyplývající často z faktického nebo pociťovaného osamocení
- nákupní důvody spojené s levnými nákupy (Čertík, M., 2001)

Zájem o cestování ze strany seniorů si uvědomují i cestovní kanceláře a proto vytváří speciální nabídky ve formě slevových programů. Na ukázkou byly vybrány cestovní kanceláře Fischer, Čedok a Exim Tours. Seniorský věk je, v těchto případech, brán od 60-ti let.¹

Cestovní kancelář Fischer nabízí seniorům, ve vybraných zájezdech a pobytech od března do poloviny června 2005 a od poloviny září 2005, slevu 5 % z katalogové ceny. Podmínkou je dovršení 60 let v den odletu, nebo při nižším věku předložení výměru o přiznání starobního důchodu. Při knihování této ceny postačí záloha ve výši 5000,- Kč na osobu a doplatek 30 dní před odletem. Tuto nabídku je možné kombinovat se všemi ostatními nabízenými slevami.

Cestovní kancelář Čedok nabízí seniorům při včasné rezervaci zájezdů až 50 % slevu. Je určena klientům, kteří nejpozději v den odjezdu zájezdu dovrší věk 60 let. Sleva se poskytuje % sazbou ze základní ceny zájezdu a nelze ji kumulovat s dalšími slevami. Pro cestování seniorů v ČR má ČK Čedok připravenou speciální nabídku programově i cenově přizpůsobenou této klientele. Na rok 2007 vydal katalog se zájezdy nabízených přímo seniorům „Tipy na dovolenou pro seniory“, kde mají možnost získat až 50-ti % slevu již od věku 55 let.

¹ Je více názorů na to, kdy začíná seniorský věk: viz Literární rešerše – 2.2. Literatura zabývající se cestovním ruchem

Cestovní kancelář Exim Tours poskytuje zákazníkům starším 60-ti let 4 % slevy ze základní katalogové ceny, maximálně však 1200 Kč na osobu. Ve vybraných termínech lze získat z ceny zájezdu až 10% slevu na osobu. Slevy je možno uplatnit pouze u katalogových zájezdů ze základní ceny na dospělé osobu a neplatí pro vypsané speciální nabídky.

V budoucnu se bude podíl seniorů na celkovém počtu cestujících zvyšovat a cestovní kanceláře by se tomuto trendu měli přizpůsobovat. Měli by vzít v úvahu specifika a speciální požadavky tohoto segmentu.

Seniorská turistika se v mnohém odlišuje od standardních forem turistiky a dle Čertíka tato specifika jsou:

- S přibývajícím věkem roste preference cestování ve skupinách, avšak ani individuální cestování pro seniory není výjimkou
- Při svých cestách preferují služby vysoké kvality, především z hlediska pohodlí
- Mají dlouhou dovolenou nebo jsou již v důchodu. Jsou více než jiné skupiny cestujících ochotni cestovat v období mezisezóny a mimo sezony. Stejně tak vzrůstá jejich ochota cestovat mimo dny pracovního volna
- Dávají přednost komplexně zajištěným službám, nejčastěji ve formě speciálních seniorských programů a zvláště připravených packageů
- Programově se ST orientuje především na relaxační, odpočinkové a lázeňské pobyty, dále na zájezdy poznávací, kulturní a vzdělávací
- Využití celé řady slev a výhod.

Dále dle **Drobné D.** dalším specifikem je vyšší záruka bezpečnosti, výběr vhodných druhů sportovních aktivit, vyzvednutí z domova při odjezdu a příjezdu.

5.5. Vzdělávání seniorů v oblasti informačních technologií

Seniorskou problematikou se zabývá i kraj Vysočina. V roce 2005 byl vyhlášen grantový program **Vzdělávání seniorů v oblasti informačních a komunikačních technologií (ICT)**. Program byl vyhlášen Fondem Vysočiny, který je jedním z nástrojů pro postupnou realizaci Programu rozvoje kraje Vysočina.

Cílem programu bylo zvýšit dostupnost vzdělávání v oblasti informačních technologií a zvýšení míry využití ICT u seniorů žijících v kraji Vysočina a prohloubení jejich dovedností.

6. Vyhodnocení dotazníkového šetření a ankety

6.1. Dotazníkové šetření

1. otázka: Jezdíte na dovolenou? Pokud ano, kam nejčastěji?

Graf č.7: Výsledky dotazníkového šetření

zdroj: vlastní šetření

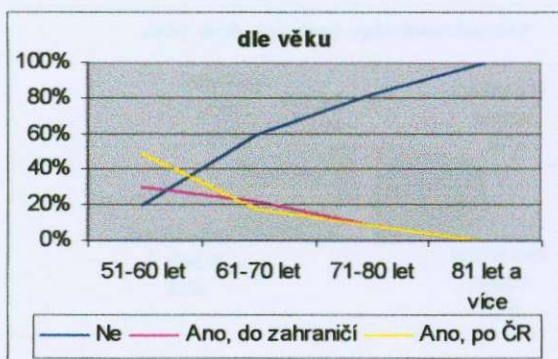
Graf č.8: Výsledky dotazníkového šetření

zdroj: vlastní šetření

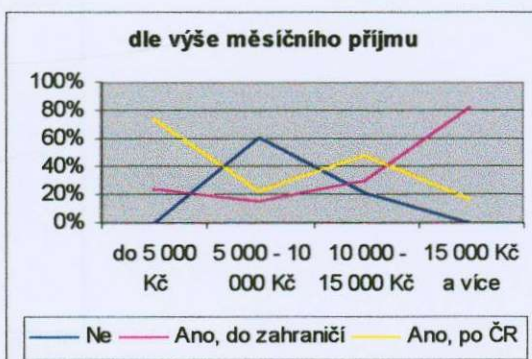
Na dovolenou stále jezdí 52 % respondentů a 48 % uvedlo, že na dovolenou již v současnosti nejedí. Z celkového počtu těch, kteří jezdí na dovolenou 57 % upřednostňuje pobyt v České republice a zbývajících 43 % jezdí raději na dovolenou do zahraničí. Na otázku jakou oblast při dovolené v České republice volí nejčastěji, dotázaní uvedli, že většinou jezdí pokaždé jinam, dále preferují Krkonoše, Šumavu a lázeňská místa před ostatními oblastmi.

Graf č.9: Výsledky dotazníkového šetření

zdroj: vlastní šetření

Graf č.10: Výsledky dotazníkového šetření

zdroj: vlastní šetření

S přibývajícím věkem roste procento těch, kteří na dovolenou nejezdí. Všichni dotázaní ve věku nad 81 let již necestují.

Dle výše měsíčního příjmu je zřejmé, že s rostoucím měsíčním příjmem se zvyšuje zájem zejména o cesty do zahraničí.

2. otázka: Kdy nejčastěji jezdíte na dovolenou?

Graf č.11: Výsledky dotazníkového šetření

zdroj: vlastní šetření

V této otázce mohli respondenti zvolit více možností. 63 % odpovědí naznačuje preferenci letní dovolené, naopak nejméně je vyhledávána dovolená na jaře (12 % odpovědí) a na podzim (8 % odpovědí).

3. otázka: Jaký druh dovolené upřednostňujete?

Graf č.12: Výsledky dotazníkového šetření

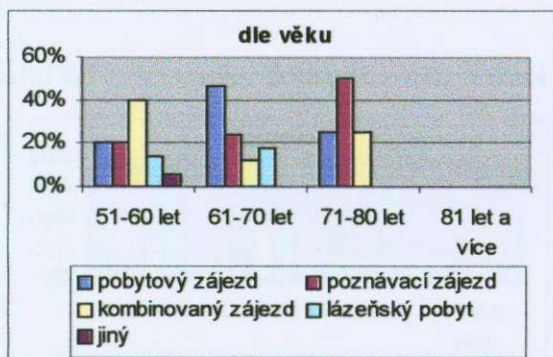

zdroj: vlastní šetření

Mezi dotazovanými je upřednostňován z 32 % kombinovaný zájezd, který je následován pobytovými a poznávacími zájezdy. Lázeňský pobyt preferuje pouze 14 %

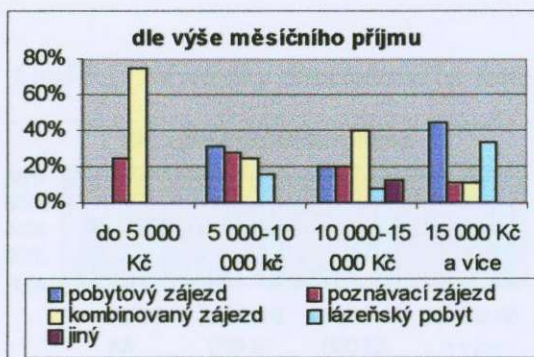
a 4 % dotázaných zvolila při volbě odpovědi možnost „jiný“ a shodně všichni uvedli lyžařský zájezd.

Graf č.13: Výsledky dotazníkového šetření

zdroj: vlastní šetření

Graf č.14: Výsledky dotazníkového šetření

zdroj: vlastní šetření

S přibývajícím věkem jsou více preferovány poznávací zájezdy, naopak pokles zájmu je zřejmý u pobytových zájezdů.

Z grafu vyplývá, že v příjmové skupině nad 15 000 Kč převažují lázeňské a pobytové zájezdy, menší zájem je potom o kombinované a poznávací zájezdy.

4. otázka: Jaký typ cestování upřednostňujete?

Graf č.15: Výsledky dotazníkového šetření

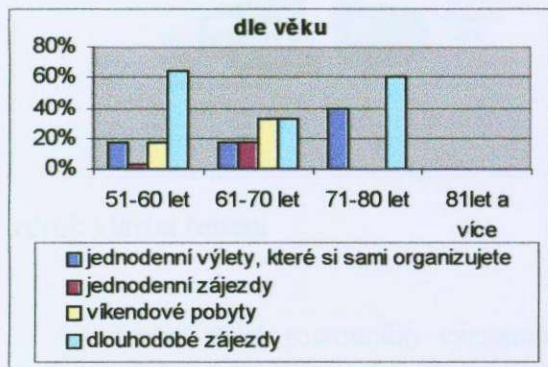

zdroj: vlastní šetření

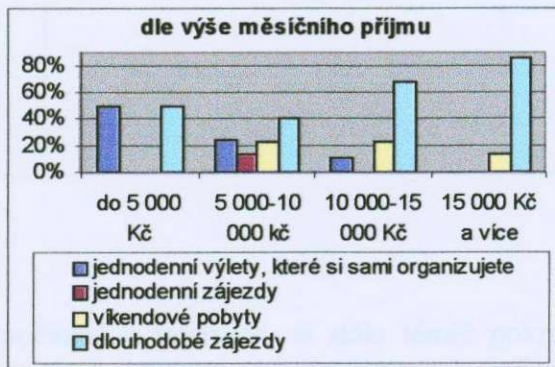
V této otázce mohli respondenti zvolit více odpovědí. 55 % odpovědí představují dlouhodobé zájezdy. Dále 20 % odpovědí tvoří víkendové pobyty, z čehož 9 % dotázaných uvedlo, že tyto víkendové pobyty tráví nejraději na chalupě nebo na chatě. 19 % odpovědí připadlo na jednodenní výlety, které si účastníci sami organizují.

Zbývajících 6 % odpovědí bylo pro jednodenní zájezdy, které jsou nabízeny např. na letácích rozesílaných poštou. Většinou se jedná o „levné“ výlety, kdy odjezd může být přímo z místa bydliště. Účastníci mají možnost prohlídky města, zámku, zúčastnit se kulturní akce atd. a je pro ně připraven dárek nebo jídlo zahrnuté v ceně.

Graf č.16: Výsledky dotazníkového šetření

Graf č.17: Výsledky dotazníkového šetření

zdroj: vlastní šetření

zdroj: vlastní šetření

Z grafu, kde hodnotícím kritériem byl věk, vyplývá, že s přibývajícím věkem je větší zájem o krátkodobější pobyty, příp. jednodenní výlety. Naopak, v závislosti na výši příjmu je zřejmé, že lidé ve vyšší příjmové skupině preferují dlouhodobé zájezdy.

Graf č.18: Výsledky dotazníkového šetření

zdroj: vlastní šetření

Místo trvalého bydliště má zvýšený vliv pouze na víkendové pobyty. Z 8 dotázaných, kteří v rámci víkendového pobytu odpověděli, že jezdí na svou chalupu nebo chatu bylo 6 respondentů z města.

5. otázka: Jak si zařizujete dovolenou?

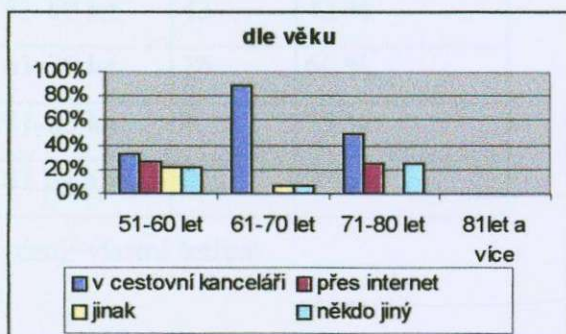
Graf č.19: Výsledky dotazníkového šetření

zdroj: vlastní šetření

V dnešní době rostoucího významu počítačů a internetu, si stále téměř polovina, 48 % respondentů, zařizuje dovolenou klasickým způsobem v cestovní kanceláři nebo agentuře. 17 % si zařizuje dovolenou přes internet a 17-ti % ji zařizuje někdo jiný. Je to např. zaměstnavatel, který nabízí zaměstnancům rekreaci, většinou v nasmlouvaných oblastech v České republice. Zbývajících 16 % respondentů uvedlo, že si dovolenou zařizuje jinak, většinou se jedná o telefonickou objednávku nebo přímo na místě pobytu v případě dovolené v České republice.

Graf č.20: Výsledky dotazníkového šetření

zdroj: vlastní šetření

Ve všech věkových kategoriích při zařizování dovolené převládá využití služeb cestovních kanceláří nebo agentur. Ale i zájezdy objednané staršími občany přes internet představují v současnosti nezanedbatelné procento.

6. otázka: Využíváte při koupi zájezdu nějaké slevy?

Graf č.21: Výsledky dotazníkového šetření

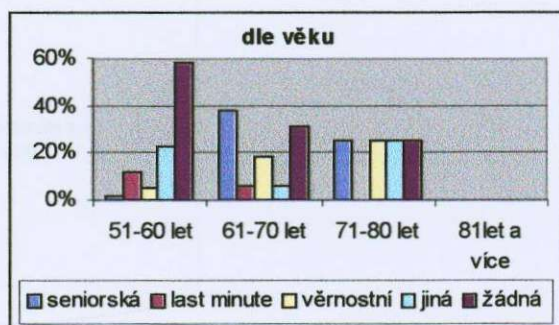
zdroj: vlastní šetření

Téměř polovina dotázaných nevyužívá při koupi zájezdu žádné slevy. 19 % respondentů uvedlo, že využívají jinou slevu než uvedené. Nejčastěji se jedná o slevu na nákup zájezdu předem (tzv. first minute) a podnikovou slevu, kdy podnik zaplatí část ceny zájezdu. Seniorskou slevu využívá 13 %, last minute a věrnostní slevu shodně 10 % respondentů.

Tabulka č.4: Výsledky dotazníkového šetření

Graf č.22: Výsledky dotazníkového šetření

věk	cestuje	z toho využívá slevu
51-60 let	43	42 %
61-70 let	16	69 %
71-80 let	4	75 %
81 let a více	0	0 %

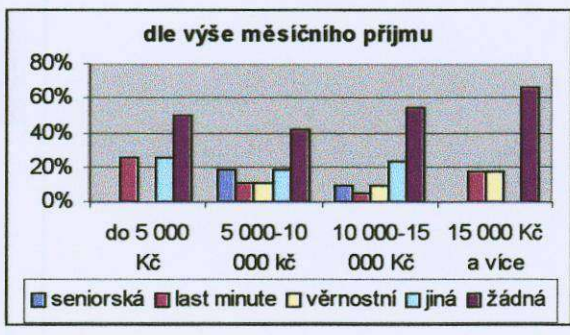
zdroj: vlastní šetření

zdroj: vlastní šetření

Lidé ve věku 51-60 let, kteří jsou stále ještě aktivně čini, využívají slevy nejméně. Ale s rostoucím věkem se zájem o slevy zvyšuje a tedy i o slevu seniorskou.

Tabulka č.5: Výsledky dotazníkového šetření Graf č.23: Výsledky dotazníkového šetření

Příjem	Využívá slevu:
Do 5 000 Kč	50 %
5 000 - 10 000 Kč	58 %
10 000 - 15 000 Kč	46 %
Nad 15 000 Kč	34 %

zdroj: vlastní šetření

zdroj: vlastní šetření

Z dotazníkového šetření vyplynulo, že respondenti s vyšším příjmem využívají slevy méně.

7. otázka: Jakých aktivit spojených se sportem nebo s turistikou se účastníte?

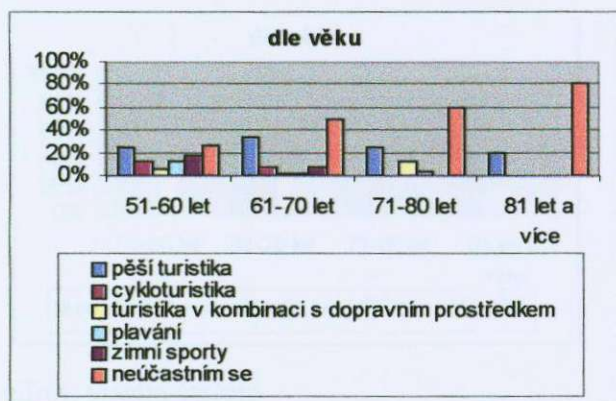
Graf č.24: Výsledky dotazníkového šetření

zdroj: vlastní šetření

V této otázce mohli respondenti vybrat více odpovědí. Z celkového počtu 154 odpovědí 41 % tvořily odpovědi respondentů, kteří se žádných sportovních ani turistických aktivit neúčastní. Mezi ostatními možnostmi převládala pěší turistika s 27 % a ostatní aktivity měly přibližně stejný podíl: cykloturistika 8 %, turistika kombinovaná s použitím dopravního prostředku 6%, plavání 8 % a zimní sporty (běžkování, bruslení, ...) 10 %.

Graf č.25: Výsledky dotazníkového šetření

zdroj: vlastní šetření

Obecně lze říci, že s rostoucím věkem klesá zájem o jakékoliv pohybové aktivity. Ze všech 5 dotázaných ve věku nad 81 let pouze 1 zvolil pěší turistiku jako svou aktivitu.

8. otázka: Těchto sportovních nebo turistických aktivit se účastníte:

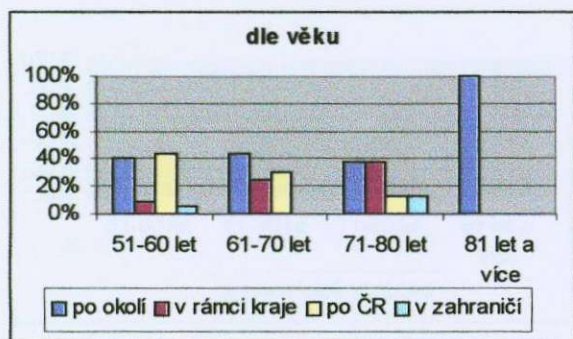
Graf č.26: Výsledky dotazníkového šetření

zdroj: vlastní šetření

Dotázaní se aktivit účastní z 95-ti % v rámci České republiky, pouze 5 % i v zahraničí. Největší podíl v rámci republiky zaujalo okolí bydliště respondentů, 42 %, dále v rámci kraje Vysočina se účastní 17 % a v rámci celé České republiky 36 %.

Graf č.27: Výsledky dotazníkového šetření

zdroj: vlastní šetření

Kalendářní věk není faktorem, který by výrazně ovlivňoval výběr místa sportovních a turistických aktivit. Záleží na vitalitě a celkové fyzické kondici.

9. otázka: Jak často se těchto sportovních nebo turistických aktivit účastníte?

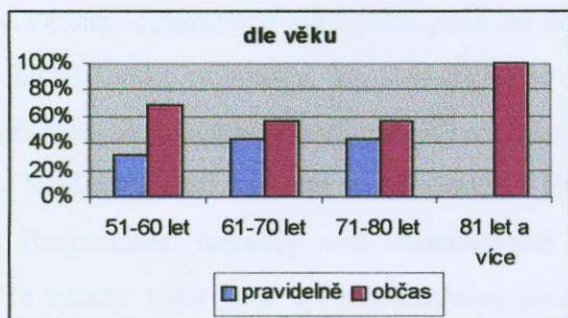
Graf č.28: Výsledky dotazníkového šetření

zdroj: vlastní šetření

64 % respondentů se účastní sportovních a turistických aktivit spíše nárazově dle svých možností a volného času. Pravidelně se těmto aktivitám věnuje 36 %.

Graf č.29: Výsledky dotazníkového šetření

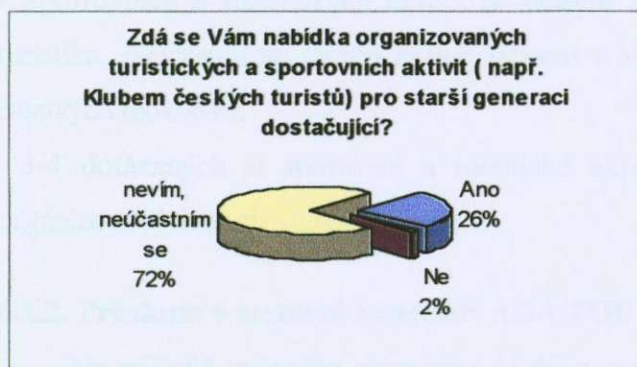

zdroj: vlastní šetření

Víceméně nezáleží věku, kdy a jak často se lidé věnují svým volno časovým aktivitám. Ve všech věkových skupinách převládá nepravidelná účast.

10. otázka: Zdá se Vám nabídka organizovaných turistických a sportovních aktivit (např. Klubem českých turistů) pro starší generaci dostačující?

Graf č.30: Výsledky dotazníkového šetření

zdroj: vlastní šetření

Z počtu dotázaných, kteří se aktivně účastní turistických a sportovních aktivit, se 72 % neúčastní organizovaných aktivit, které pořádají různé kluby nebo sdružení. 28 % dotázaných se těchto organizovaných aktivit účastní. Z těchto 28 % je 26 % se stávající nabídkou aktivit spokojeno a 2 % nejsou.

6.1.1. Zhodnocení dotazníkového šetření

- Většina dotázaných stále ještě jezdí na dovolenou a při výběru cílového místa preferují oblasti České republiky. Se zvyšujícím se věkem se zájem snižuje. Naopak s rostoucím příjmem na dovolenou jezdí více lidí a zvyšuje se poptávka po zahraničních zájezdech.
- Nejčastěji jezdí dotázaní na dovolenou v létě, následuje zima.
- Respondenti nejraději volí kombinované zájezdy, poté pobytové a poznávací zájezdy. Ve vyšším věku jsou upřednostňovány poznávací nebo kombinované zájezdy a dotázaní s vyšším příjmem preferují pobytové zájezdy nebo lázeňské pobyty.
- Dotázaní upřednostňují dlouhodobé zájezdy, o které se s rostoucím věkem zájem snižuje a s rostoucím příjmem zájem zvyšuje. Nejméně pak vyhledávají již zorganizované jednodenní zájezdy.
- V zajištění dovolené stále téměř polovina respondentů využívá služeb cestovní kanceláře nebo agentury.
- Také skoro polovina dotázaných nevyužívá při koupi zájezdu žádné slevy, ale s rostoucím věkem se zájem o slevy zvyšuje. Respondenti ve vyšších příjmových skupinách využívají slevy méně.
- Sportovních a turistických aktivit se účastní 3/5 respondentů, přičemž převládá pěší turistika. Nejčastěji se těchto aktivit účastní v okolí svého bydliště a spíše nárazově, dle časových možností.
- 3/4 dotázaných si sportovní a turistické aktivity organizují sami, zbytek se účastní organizovaných akcí.

6.1.2. Průzkum v cestovní kanceláři ADA TOUR v Havlíčkově Brodě

Na základě zpětného zkoumání údajů o prodeji produktů cestovní kanceláře Čedok u provizního prodejce ADA TOUR bylo za měsíce červenec, srpen a září roku 2006 zjištěno, že klientům starším 50-ti let bylo za toto období prodáno více tuzemských zájezdů než zahraničních. Dále se projevil trend, že s rostoucím věkem se zájem o cestování snížil.

Tyto zjištěné údaje se shodují s výsledky dotazníkového šetření.

Tabulka č.6: Prodané zájezdy do zahraničí

	51-60	61-70	71-80	81 a více	celkem
muži	12	2	1	0	15
ženy	10	3	2	0	15

zdroj: vlastní šetření

Tabulka č.7: Prodané zájezdy v tuzemsku

	51-60	61-70	71-80	81 a více	celkem
muži	6	9	2	0	17
ženy	6	11	3	0	20

zdroj: vlastní šetření

6.2. Anketa v cestovních kancelářích

1. otázka: Má starší generace zájem o cestování? Pokud ano, jaké produkty jsou nejvíce žádány?

V obou cestovních kancelářích potvrdili, že senioři mají o cestování zájem. Mezi nejkupovanější produkty patří jak pobyty v České republice, včetně lázeňských a dále letecké zájezdy k moři za zvýhodněné ceny.

2. otázka: Je ve Vaší nabídce nějaký produkt určený výhradně pro seniory?

Cestovní kanceláře shodně odpověděli, že takové vlastní produkty nemají, ale v rámci provizního prodeje produktů jiných cestovních kanceláří nabízí seniorům cenově zvýhodněné zájezdy se seniorskou slevou.

3. otázka: Nabízíte zájezdy nebo pobyty v kraji Vysočina? Pokud ano, jsou seniory žádány?

Cestovní kancelář M TOUR tyto pobyty nabízí minimálně a proto také ze strany seniorů o ně není příliš velký zájem. V případě cestovní kanceláře ADA TOUR se jedná zejména o provizní prodej pobytů a zájezdů v rámci kraje Vysočina. Tyto produkty jsou žádány především staršími občany, kteří nechtějí cestovat daleko od svého v bydliště a přesto chtějí poznávat.

4. otázka: Nabízíte produkty týkající se pohybových a sportovních aktivit (např. výlety do okolí, jednodenní zájezdy)? Pokud ano, je o ně ze strany seniorů zájem?

Cestovní kancelář M TOUR nabízí víkendové pobyty v České republice, týdenní wellness pobyty. ADA TOUR takové produkty ve stálé nabídce nemá, ale na přání klientů zpracovává jednodenní nebo vícedenní výlety a zájezdy, včetně plánování tras.

6.2.1. Zhodnocení současné nabídky produktů pro seniory v Havlíčkobrodském regionu

Výsledky ankety v cestovních kancelářích ukazují, že senioři v tomto regionu mají o cestování zájem, a to jak o pobyty v České republice, tak v zahraničí.

Cestovní kanceláře nenabízí speciální produkty výhradně pro seniory, pouze zvýhodnění formou slevy. Nejsou specializovány na prodej pobytů a zájezdů přímo v kraji Vysočina, ale nabízí je prostřednictvím provizního prodejce. Nemají ani stálou nabídku sportovních a turistických akcí, jako např. výlety po okolí nebo jednodenní zájezdy.

7. Navrhovaná řešení

Na základě výsledků dotazníkového řešení a ankety v cestovních kancelářích jsou navrhována tato opatření:

- Po zhodnocení odpovědí bylo zjištěno, že do věku přibližně 70-ti let se starší generace podílí na cestování stále nezanedbatelným procentem a proto je třeba se zaměřit na skupinu turistů maximálně do této hranice. Lidé starší 70-ti let cestují spíše individuálně a není z jejich strany o cestování „masový zájem“.

Segment zákazníků cestovních kanceláří ve věku nad 50 let je do budoucna perspektivní a proto by bylo vhodné se této skutečnosti přizpůsobit. Seniorům jsou zatím nabízeny pouze slevové programy. Bude vhodné vytvářet zájezdy přizpůsobené pohybovým schopnostem a specifickým požadavkům této skupiny cestujících a pro cestovní kanceláře by to mohlo do budoucna znamenat konkurenční výhody.

- V minulosti byl velký zájem o jednodenní propagační zájezdy, ale jak ukázalo dotazníkové šetření, tyto akce již nejsou příliš oblíbené a účastní je jich pouze malé procento lidí. Řešením by bylo „nahradit“ tyto zájezdy jednodenními nebo vícedenními akcemi, které by organizovaly cestovní kanceláře a které by rovněž přizpůsobovaly požadavkům a specifikům seniorské turistiky. Smysl by to mělo také proto, že dle výzkumu se s rostoucím věkem zvyšuje zájem o krátkodobější pobyty a výlety.

- Nabídka sportovních a turistických aktivit pro starší generaci je zatím v regionu značně omezená. Výjimkou je např. část programu Klubu českých turistů, který je přizpůsoben seniorům a nabízí jim možnosti pěší turistiky, i v kombinaci a dopravním prostředkem, po okolí. V souvislosti s demografickými změnami a změnou stylu života se i senioři snaží vyplnit svůj volný čas pohybem a kulturním zážitkem. A právě proto by měli sportovní a kulturní zařízení doplnit svojí nabídku o akce a aktivity určené starší generaci a přizpůsobit ji požadavkům a specifikům tohoto segmentu.

Tohoto návrhu by se měli držet i cestovní kanceláře, které by do stálé nabídky měli zahrnout jednodenní výlety zaměřené na pěší turistiku nebo sportovní aktivity

přizpůsobené různým věkovým kategoriím, včetně seniorů. Zaměřit se na výlety do okolí s možností využití dopravního prostředku nebo kratší trasy. Nabídku by mohli doplnit jednodenními, méně náročnými zájezdy do bližších destinací. Vysočina je atraktivní oblast se třemi památkami UNESCO, které by mohli být zajímavým cílem krátkodobých výletů. A významným faktorem je také minimální cenová a časová náročnost.

- Internet je v současnosti tak rozšířený, že dnes má přístup k moderním technologiím téměř každý, ať už doma nebo prostřednictvím zařízení, která tuto možnost nabízí (např. internetové kavárny, knihovny). Rostoucí význam internetu se projevil i ve výsledcích výzkumu, kdy 1/5 dotázaných si zařizuje dovolenou právě tímto způsobem. Cestovní kanceláře by se měly zaměřit na zvýšení propagace svých produktů na internetových stránkách. Jednak proto, že se podíl objednaných zájezdů přes internet bude zvyšovat, tak i pro zákazníka to bude znamenat ztraktivnější nabídky z pohledu možnosti srovnání produktů více cestovních kanceláří. Pokud nenajde nabídku zájezdů na internetu, nebude moci porovnávat a tak se cestovní kancelář nedostane do jeho podvědomí.

7.1. Navrhovaná řešení pro rozvoj seniorského cestovního ruchu v regionu

V souvislosti s předpokládaným demografickým vývojem a tím měnící se věkovou strukturou se bude měnit i věková struktura turistů. Bude se zvyšovat podíl seniorského cestovního ruchu na celkovém cestovním ruchu.

Výsledky dotazníkového šetření ukázaly, že s rostoucím věkem klesá zájem o dlouhodobé pobyty a ve vyšším věku jsou upřednostňovány kratší zájezdy a výlety. Z hlediska rozdělení dle příjmů bylo zjištěno, že dotázaní ve vyšších příjmových skupinách preferují pobytové zájezdy a lázeňské pobyty a orientují se zejména na zahraničí. Naopak respondenti s nižším příjmem volí raději poznávací nebo kombinované pobyty na území České republiky.

Pro regionální cestovní kanceláře by pro další rozvoj, zejména v oblasti seniorského cestovního ruchu, bylo vhodné zaměřit se na tvorbu produktů i pro segment starších lidí do 70-ti let a orientovat zájezdy mimo sezónu. Zde je třeba vzít v úvahu i zdravotní stav

starších lidí. Období jara a podzimu je pro ně vhodnější z důvodu příznivějších teplot v turistických destinacích. Dále pláže nejsou přeplněné a obsazenost hotelů není tak vysoká. I cena je v tomto období nižší a ta je také kritériem výběru zájezdu.

Tak jako jsou rozdíly v příjmech mezi ekonomicky aktivním obyvatelstvem, tak se samozřejmě tyto odlišnosti promítnou do výše měsíčního příjmu u seniorů. Z tohoto pohledu by cestovní kanceláře mohli diferencovat i produkty pro seniory. To znamená nabízet dva typy produktů odlišné cenou. Levnější produkt pro nižší příjmovou skupinu zaměřit na krátkodobější zájezdy, orientované na Českou republiku a spíše poznávacího, popř. kombinovaného charakteru. Druhou variantu, vyšší cenové úrovně, zaměřit na tvorbu zahraničních pobytových zájezdů nebo lázeňské pobyty.

Ale i přes různé odlišnosti v rámci této skupiny je třeba pamatovat na to, že se stále jedná o specifický segment klientů, který vyžaduje zvláštní produkty a péči.

8. Závěr

Mýtus, že stáří je nemoc, která se mimo jiné vyznačuje zpomalením pohybu a myšlení, je již překonán. Neexistuje žádný přírodní zákon o tom, že s přibývajícím věkem musí přestat být člověk fyzicky aktivní. Tělo i mysl se dají vytrénovat, aby fungovali lépe a zdravěji i v pozdějším věku. A má-li někdo pocit, že s přibývajícím věkem je obtížnější se učit novým věcem, je to buď výmluva, nedostatek motivace, pohodlnost nebo mentální atrofie způsobená nečinností. Stáří je výsledkem života každého člověka a kalendářní věk není rozhodně faktorem, který by překážel zlepšení kondice. O tom svědčí celá řada seniorů, kteří se stále seberealizují a zdokonalují. Důkazem je zájem o různé kurzy a programy, které jsou pro ně pořádány a které ve velkém počtu navštěvují. Jejich snaha směřuje k tomu, aby se přizpůsobili novému životnímu stylu v moderní a přetechnizované společnosti.¹

Dalším důkazem aktivního stylu života starší generace je zájem o cestování a pohybové aktivity, které se stávají součástí trávení volného času této věkové skupiny. Toto potvrdily i výsledky dotazníkového šetření prováděného v Havlíčkobrodském regionu. Dle výzkumu na dovolenou jezdí více než polovina dotázaných, což ale může být ovlivněno převládajícím počtem respondentů ve věkové skupině 51-60 let. S přibývajícím věkem klesá zájem o cestování i sportovní nebo turistické aktivity. Dále s přibývajícím věkem se zkracuje délka pobytu a jsou preferovány spíše poznávací a kombinované zájezdy a také jsou více využívány slevy poskytované na zájezdy. Dotázaní ve vyšších příjmových skupinách upřednostňují dlouhodobé pobytové zájezdy především v zahraničí a lázeňské pobyty. Zájem o slevy je u této skupiny minimální.

Nejčastějším obdobím dovolené je léto. Při zajištění dovolené jsou stále nejvíce využívány služby cestovních kanceláří a agentur.

Při sportovních a turistických aktivitách převládá pěší turistika, které se účastní nepravidelně a v okolí svého bydliště.

Sportovní, kulturní zařízení i cestovní kanceláře by měli do stálé nabídky zahrnout jednodenní výlety zaměřené na pěší turistiku nebo sportovní aktivity přizpůsobené různým věkovým kategoriím, včetně seniorů. Zaměřit se na výlety do okolí s možností využití

¹ Tato část byla vytvořena ze zdrojů: (Novotný, J., 1995), (Rheinwaldová, E., 1999), (Štílec, M., 2004)

dopravního prostředku nebo kratší trasy. Nabídku by mohli doplnit jednodenními, méně náročnými zájezdy do bližších destinací.

Návrhem pro rozvoj regionálního cestovního ruchu, zejména oblasti seniorského cestovního ruchu je, vzhledem k rostoucímu podílu seniorů na cestovním ruchu, vytvářet zájezdy nebo balíčky služeb na místo slevových programů a přizpůsobit je pohybovým schopnostem a specifickým požadavkům této skupiny cestujících, protože pro ně bude do budoucna velmi perspektivním segmentem. Ovšem zatím do věku 70-ti let, lidé nad tuto hranici cestují spíše individuálně a orientovat se na zájezdy mimo sezónu.

Dle odlišné výše měsíčního příjmu mohou nabízet dva typy produktů: levnější produkt zaměřit na krátkodobější zájezdy, orientované na Českou republiku a spíše poznávacího, popř. kombinovaného charakteru. Druhou variantu, vyšší cenové úrovně, zaměřit na tvorbu zahraničních pobytových zájezdů nebo lázeňské pobyty.

V době rostoucího významu internetu bylo dále navrženo zvýšení propagace regionálních cestovních kanceláří na internetových stránkách.

9. Summary

The myth, that old age is illness, which is connected with slowing down movements and thoughts, is overcome. The body and the mind can be trained to work better and healthier at higher age. And if someone has a feeling, that with increasing age is hard to learn new things, it is just an excuse, a shortage of motivation or laziness. Calendar age is not a factor that could obstruct improving the condition. Many seniors are evidence. They are visiting different courses, because they want to adapt themselves to new life style in modern and technical society.

Next evidence about senior's active life style is their interest in travelling and sports activities, which proof also results of questionnaire. According to the survey, holiday still spends more than half of asked people, but with rising age, they are travel and sport less.

With rising age also prefer shorter package holiday or trips and more use discounts.

The other way round, questioned people with higher salary prefer longer tours with stay at the sea or holiday in spas. Discounts are not almost used. People often arrange their holiday through travel agencies, but number of holiday reserved through internet increase too. Among sports and tourist activities is preferred hiking, which is organised near participant's place of living.

Present development of population shows, that there will be changes at age structure in a few next years and share of seniors will increase. That will also mean that percent of elder tourist will be higher. This group of travellers is going to be very prospective for travel agencies in the future, so they should adjust products to senior's abilities and specific requirements.

Recommendation for development of tourism, mainly senior tourism, in the region is concentration on products (not only discounts) for clients to the age of 70. There is omissible share on travelling over this age limit.

Old-age pension is different as well as salary among working people, so travel agencies should offer two different types of products. The first one, the cheaper one, aims at shorter tours within Czech Republic. The second alternative, more expensive, orientate on creation foreign tours at the sea or holiday in spas.

Additional recommendation is for travel agencies and also for sport and cultural facilities. They all should start to offer one-day trips focused on hiking or sports activities for all age groups, including seniors. These trips orientate to the surroundings and give a opportunity to use some means of transport.

Few Czech regions can boast the kind of unspoilt landscape and deep woods that makes Vysočina such a terrific area for walking, cycle touring and skiing, as well as other outdoor activities. Even lovers of romantic ruins, large castles and elegant chateaus certainly will enjoy themselves in the Vysočina Region. Havlíčkovobrodsko, nothern part of region Vysočina, also offers good opportunities for winter or summer tourism, agrotourism and for visiting cultural-historic monuments.

Travel agencies should also replenish the offer by one-day tours to nearer destination, as for example visiting UNESCO monuments. Vysočina can take even pride in three places entered on the UNESCO World Cultural Heritage List: the town of Telč, pilgrimage church of St. John of Nepomuk on Zelená hora by the town of Žďár nad Sázavou and the town of Třebíč has also been on the list.

Key words: senior tourism, seniors, old age, region Vysočina, Havlíčkovobrodsko

10. Použitá literatura

1. Knihy

1. Čech, J.: Malá encyklopedie cestovního ruchu. Praha: Idea servis, 1998, 1. vydání
2. Čertík, M. a kol.: Cestovní ruch – vývoj, organizace a řízení. Praha: OFF, 2001, 1. vydání
3. Drobná, D.: Cestovní ruch pro střední školy a pro veřejnost. Praha: Fortuna, 2004, 1. vydání
4. Gúčík, M. a kol.: Krátký slovník cestovního ruchu. Banská Bystrica: Slovensko-švýcarské sdružení pro rozvoj cestovního ruchu, 2004, 1. vydání
5. Hesková M. a kol.: Cestovní ruch pro vyšší odborné a vysoké školy. Praha: Fortuna, 2006, 1. vydání
6. Oriška, J.: Technika služeb cestovního ruchu. Praha: Idea servis, 1999, 1. vydání
7. Pásková, M., Zelenka, J.: Cestovní ruch - výkladový slovník. Česká republika: Ministerstvo pro místní rozvoj, 2002, 1. vydání
8. Pergler, J.: Kraj Vysočina. Praha: Kartografie, 2004, 1. vydání
9. Podhorský, M.: Kraj Vysočina, Praha: Freytag & Berndt, Portál, 1. vydání, 2004
10. Rheinwaldová, E.: Novodobá péče o seniory. Praha: Grada Publishing, 1999, 1. vydání
11. Sáblik, J.: Českomoravská vrchovina. Praha: Freytag & Berndt, 2002, 1. vydání
12. Štílec, M.: Program aktivního stylu života pro seniory. Praha: Portál, 2004, 1. vydání

2. Internetové zdroje

www.cestovni-ruch.cz

<http://extranet.kr-vysocina.cz>

www.region-vysocina.cz

www.kkvysociny.cz

<http://sik.vse.cz>

www.pooh.cz

www.vyletnik.cz

www.trasovnik.cz

www.czso.cz

www.jihlava.czso.cz

www.muhb.cz

3. Periodika

Travel in the Czech - Poznejte Českou republiku. Angel Media, 2004, leden, s. 10-15,
26-27

11. Seznam příloh

Příloha č. 1 - Dotazník

Příloha č. 2 - Anketa

Příloha č. 3 - Plán akcí na 1. čtvrtletí roku 2007 Klub českých turistů TJ Jiskra Havlíčkův
Brod - Turistika pro mírně pokročilé (věkem)

Příloha č. 4 - Turistické cíle na Havlíčkobrodsku

Příloha č. 5 - Přehled kulturních a sportovních akcí na rok 2007

Příloha č. 6 - Fotografie regionu Havlíčkobrodsko

Příloha č. 1 - Dotazník

Jmenuji se Hana Pazderková a studuji Jihočeskou univerzitu v Českých Budějovicích, obor Obchodní podnikání – specializace cestovní ruch. Dotazník je součástí mé bakalářské práce a proto prosím o vyplnění podle skutečnosti. Předem děkuji

1. Jezdíte na dovolenou? Pokud ano, kam nejčastěji?

- a) ano: 1) do zahraničí
2) v České Republice (uvedte oblast):.....
- b) ne

2. Kdy nejčastěji jezdíte na dovolenou? (můžete zakroužkovat i více odpovědí)

- a) jaro
- b) léto
- c) podzim
- d) zima

3. Jaký druh dovolené upřednostňujete?

- a) pobytový zájezd
- b) poznávací zájezd
- c) kombinovaný zájezd
- d) lázeňský pobyt
- e) jiný (uvedte):

4. Jaký typ cestování upřednostňujete?

- a) jednodenní výlety, které si sám / sama organizujete
- b) jednodenní výlety nabízené na letácích rozesílaných poštou, často spojené s propagací produktu, v ceně bývá zahrnuto jídlo nebo dárek
- c) víkendové pobyty
- d) dlouhodobé zájezdy

5. Jak si zařizujete dovolenou?

- a) osobně, a to: 1) v cestovní kanceláři / agentuře
2) přes internet
3) jinak:
- b) někdo jiný

6. Využíváte při koupi zájezdu nějaké slevy?

- a) ano (jaké): 1) seniorská
2) zájezdy na poslední chvíli
3) věrnostní
4) jiná:
- b) ne

7. Jakých aktivit spojených se sportem nebo s turistikou se účastníte?

- a) pěší turistika
- b) cykloturistika
- c) pěší nebo cykloturistika kombinovaná s použitím dopravního prostředku
- d) plavání
- e) zimní sporty (běžkování, bruslení, ...)
- f) jiné (*uved'te*):
- g) neúčastním se

8. Těchto sportovních nebo turistických aktivit se účastníte:

- a) jen po okolí
- b) v rámci kraje Vysočina
- c) po celé České republice
- d) v zahraničí

9. Jak často se těchto sportovních nebo turistických aktivit účastníte:

- a) pravidelně, a to:
- b) nárazově, občas

10. Zdá se Vám nabídka turistických a sportovních aktivit organizovaných např. Klubem českých turistů pro starší generaci dostačující?

- a) ano
- b) ne, chybí mi:
- c) nevím, neúčastním se

Údaje o respondentovi:

1. Pohlaví

- a) Muž
- b) Žena

2. Věk

- a) 50 - 60 let
- b) 60 - 70 let
- c) 70 - 80 let
- d) 80 let a více

3. Bydliště

- a) město
- b) vesnice

4. Měsíční příjem

- a) do 5 000 Kč
- b) 5 000 - 10 000 Kč
- c) 10 000 - 15 000 Kč
- d) 15 000 Kč a více

Příloha č. 2 - Anketa

1. otázka: Má starší generace zájem o cestování? Pokud ano, jaké produkty jsou nejvíce žádány?

2. otázka: Je ve Vaší nabídce nějaký produkt určený výhradně pro seniory?

3. otázka: Nabízíte zájezdy nebo pobyty v kraji Vysočina? Pokud ano, jsou seniory žádány?

4. otázka: Nabízíte produkty týkající se pohybových a sportovních aktivit (např. výlety do okolí, jednodenní zájezdy) ? Pokud ano, je o ně ze strany seniorů zájem?

Příloha č. 3 - Turistika pro mírně pokročilé (věkem)

Plán akcí na 1. čtvrtletí roku 2007 Klub českých turistů TJ Jiskra Havlíčkův Brod

2.1.07 - úterý - Z Brodu do Brodu přes Břevnici

Odchod v 9.30 hod. z parkoviště u koupaliště. Trasa cca 6 km.

9.1.07 - úterý - Kolem přehrady

Odchod v 9.30 hod. od čekárny na autobusovém nádraží. Trasa cca 6 km.

16.1.07 - úterý - Ze Ždírcce

Odjezd vlakem v 10.09 hod. do Ždírcce nad Doubravou. Trasa cca 7 km.

23.1.07 - úterý - Co nám zima dovolí

Odjezd autobusem ze zastávky č.22 v 11.15 hodin k Selské jizbě. Trasa cca 7 km.

30.1.07 - úterý - Vlkovskem

Sraz v 10 hodin u VÚB. Trasa cca 7 km.

6.2.07 - úterý - Přes Hatě k Žižkově mohyle

Odjezd vlakem v 9.02 hod. do Přibyslavi-zastávka. Trasa cca 7 km.

13.2.07 - úterý - Kolem Nádražáku

Odchod v 9.30 hodin od cukrárny „U Kateřiny“ do Mírovky. Trasa cca 7 km.

20.2.07 - úterý - Do Okrouhlice

Odjezd vlakem v 10.03 hodin do Perknova. Trasa cca 7 km.

27.2.07 - úterý - Z Perknova trochu jinak

Odjezd vlakem v 10.03 hod. do Perknova. Trasa cca 7 km.

6.3.07 - úterý - Na zimní Okrouhličku

Odjezd autobusem ze zastávky č.22 v 11.15 hodin do Květnova. Trasa cca 6 km.

13.3.07 - úterý - Z Pohledě do Světlé

Odjezd vlakem v 10.03 hodin do Horní Pohledě. Trasa cca 7 km.

20.3.07 - úterý - Přes Nový Svět domů

Odjezd autobusem ze zastávky č. 4 v 10.35 hodin do Vysoké. Trasa cca 7 km.

27.3.07 - úterý - Na jarní Orlík

Odjezd vlakem v 10.10 hodin do Plačkova. Trasa cca 6 km.

Příloha č. 4 - Turistické cíle na Havlíčkobrodsku

Město, oblast	Největší atraktivity
Havlíčkův Brod	Zbytky opevnění ze 14. st., kostel Nanebevzetí Panny Marie (nejstarší funkční zvon v Čechách), kostel Nejsvětější Trojice, kostel sv. Kateřiny, klášter, Štáflova chalupa (stavení venkovského typu), historické náměstí s renesančními a barokními domy, dům K. Havlíčka Borovského, renesanční radnice (kostlivec Hnát a nápis „Que hora nescis“ - Kterou hodinu nevíš), barokní morový sloup, městský park
Pohled	Klášter
Přibyslav	Městská památková zóna, gotická věž, barokní kostel sv. Jana Křtitele, kostel Narození sv. Jana Křtitele, kaple sv. Michala, bývalý ženský špitál (dnes městské muzeum a informační centrum), zámek (dnes hasičské muzeum), jezdecká socha Jana Žižky, Žižkův pomník v Žižkově poli nedaleko Přibyslavi, kamenný most v Ronově
Havlíčková Borová	Pomník a rodný domek Karla Havlíčka Borovského (dnes muzeum), kostel sv. Víta
Borovská jezírka	zaplavené šachty v Ranském masivu (Národní přírodní rezervace)
Velká Losenice	Kostnice
Lipnice nad Sázavou	Dům a hrob Jaroslava Haška, zřícenina hradu (dnes muzeum), gotický kostel Sv. Víta
Světlá nad Sázavou	Zámek s anglickým parkem, kostel sv. Václava, radnice, Světelské podzemí
Horní Pohled'	Vesnický skanzen Michalův statek - ukázka bydlení před 200 lety
Ledeč nad Sázavou	Hrad na skále (dnes městské muzeum), raně barokní Thunovský letohrádek, kostel sv. Petra a Pavla, socha sv. Jana Nepomuckého, Husovo náměstí, barokní mariánské sousoší z roku 1770, socha Mistra Jana Husa v nadživotní velikosti, bývalá synagoga, židovský hřbitov
Melechov	Přírodní park, vrch, zříceniny hrádku Melechov,
Sázava	Trempej nazvaná Zlatá řeka, úsek zvaný Stvořidla (od roku 1956

	přírodní rezervace) – řeka protéká hlubokým údolím a vytváří četné peřeje a slapy, v řečišti jsou obří hrnce
Sluneční zátoka	Břeh řeky Sázavy, pamětní deska na místě, kam jezdíval s oddílem spisovatel Jaroslav Foglar a kde napsal knihu „Hoši od Bobří řeky“
Pavlov	Sídlo Agentury ochrany přírody a krajiny (ochrana a péče o handicapované živočichy)
Golčův Jeníkov	Dva pozdně barokní zámky: starý zámek s původní tvrzí, nový zámek (původně sídlo tabákové továrny), raně barokní poutní loretánská kaple (v ní je náhrobek Goltzů a mariánská soška), Černá madona, empírový děkanský kostel sv. Františka Serafinského, budova děkanství a barokní zvonice, kamenná radnice, barokní stará pošta, židovská čtvrť se synagogou, židovský hřbitov
Habry	Kostel Nanebevzetí Panny Marie, socha sv. Floriána před kostelem, měšťánské domy s barokními a empírovými štíty, radnice s věžičkou a hodinami, barokní zámek (později škola), židovský hřbitov, bývalá synagoga, nedaleko v obci Zboží barokní zámek (dnes Ústav sociální péče)
Leškovice	Památník partyzánského odboje
Vilémov	Vesnice roku 2003, barokní zámek (dnes sídlo Institutu pro výzkum mezinárodních vztahů), bývalý klášterní gotický kostel sv. Václava (uložena kopie Vladimírské ikony)
Nasavrky	Dřevěný kříž připomínající zaniklý vojenský hřbitov
Chotěboř	kostel sv. Jakuba Většího, barokní domy, židovský hřbitov, zámek s anglickým parkem ze 17. stol. (dnes městské muzeum), kaple Nejsvětější Trojice
Doubravské údolí	Přírodní rezervace se skalními věžemi, vodopádem, obřími hrnci a kamenném mořem, naučná stezka
Ždírec nad Doubravou	Renesanční zámek v Novém Studenci (součást Ždírc nad Doubravou), kaple v barokním slohu, kostel sv. Václava v Horním Studenci, skanzen lidových staveb na Veselém kopci (8 km od města)

Krucemburk	Hrob Jana Zrzavého, plastika od sochaře Jana Štursy na hrobce na katolickém hřbitově, pomník obětem 2. světové války od Vincence Makovského na evangelickém hřbitově, Červená vila (vystavěna Josefem Gočárem), kostel sv. Mikuláše s renesanční soškou Panny Marie, ohradní zeď katolického kostela a fara.
Štoky	Gotický kostel sv. Jakuba Většího, barokní socha sv. Jana Nepomuckého, kamenná socha zvaná Rolandův sloup, kamenný kříž (místo Kristova těla jsou vytesány jen jeho ruce)
Čertův kámen	Přírodní památka
Huť Jakub Tasice	Sklárna
Ronovec	Zřícenina hradu
Sokolovec	Zřícenina hradu

Příloha č. 5 - Přehled kulturních a sportovních akcí na rok 2007

Zahrada 2007

Termín : 27. 4. – 29. 4. 2007

Místo konání: kulturní dům Ostrov a přilehlé okolí

Pořadatel: Geonova, s.r.o. Havl. Brod

Prodejní výstava potřeb pro zahradu a dům, zahradnických výpěstků, sadby a semen s doprovodným programem.

Trhy řemesel

Termín: 8. květen a 17. listopad 2007

Místo konání: Havlíčkovo náměstí, vestibuly obou budov radnic

Pořadatel: Město Havlíčkův Brod

Tradiční jarní a podzimní trhy uměleckého zboží a výrobků zapomenutých řemesel s ukázkami výroby a doprovodným programem na památku významných dní.

Dospělí dětem

Termín: 7.5. – 13.5.2007

Místo konání: kulturní dům Ostrov

Pořadatel: Sdružení Adivadlo, Kulturní dům Ostrov a Město Havlíčkův Brod

Regionální přehlídka divadelních souborů hrajících pro děti a mládež, literární a výtvarná soutěž pro děti z mateřských a základních škol spojená s výstavou.

Novinářská cena Karla Havlíčka Borovského

Termín: květen 2007

Místo konání: sál Staré radnice

Pořadatel: Město Havlíčkův Brod

Slavností předávání novinářské ceny Karla Havlíčka Borovského udělované pražskou Nadací Český literární fond.

Štáflova paleta

Termín: červenec 2007

Místo konání: Stará radnice Města Havlíčkův Brod

Pořadatel: p. Pavel Fiala

Týdenní setkání mladých výtvarníků se závěrečnou výstavou a dražbou uměleckých děl

Handball Help Cup

Termín: 15.8. – 19.8.2007

Místo konání: Havlíčkovo náměstí

Pořadatel: Tango Havlíčkův Brod, v.o.s., Město Havlíčkův Brod

5-ti denní sportovně-společensko-humanitární show, kterou tvoří přehlídka vybraných házenkářských klubů světa. Vše se odehrává v centru Havlíčkova Brodu, kde je hlavní pódium a centrální kurt. Součástí jsou i pouliční divadla, přehlídky historických vozidel, jarmarky, tradiční řemesla, koncerty, účasti významných sportovních, společenských a kulturních osobností. Nechybí ani velkoplošná obrazovka a kamerový systém ukazující nejen dění na pódiu a dění na hracích plochách, partnery akce, její historii, ale především i problematiku zdravotně postižených lidí.

Dny Evropského kulturního dědictví

Termín: 8. září 2007

Místo konání: památky Havlíčkova Brodu

Pořadatel: Město Havlíčkův Brod, Muzeum Vysočiny, Galerie výtvarného umění

Zpřístupnění památek a doprovodné programy v historických objektech.

Běh Terryho Foxe

Termín: 9. září 2007

Místo konání: Park Budoucnost

Pořadatel: Český červený kříž

Symbolický běh na památku Terryho Foxe, který statečně bojoval proti rakovině.

Týdny duševního zdraví

Termín: září 2007

Místo konání: Fokus Vysočina, K-centrum, psychiatrická léčebna, Stará radnice, klášterní kostel sv. Rodiny

Pořadatel: Fokus Vysočina, psychiatrická léčebna

Pestrý program zahrnující výstavy, koncerty a další zajímavé akce pro děti i dospělé
možnost prohlídky pracovních prostor Fokusu atd.

Den bez aut

Termín konání v průběhu týdne 17. – 22. 9. 2007

Místo konání: Havlíčkův Brod

Pořadatel: město Havlíčkův Brod – odbor životního prostředí

Akce na podporu pěší a cyklistické dopravy, soutěže a doprovodný program

Bramborářské dny

Termín: 18. - 20.10.2007

Místo konání: Havlíčkovo náměstí, kulturní dům Ostrov

Pořadatel: Ústřední bramborářský svaz ČR a Výzkumný ústav bramborářský v Havl. Brodě

Prodej a prezentace odrůd brambor, ovoce, zeleniny a květin s doprovodným programem.

Podzimní knižní veletrh

Termín: 5. a 6. října 2007

Místo konání: Kulturní dům Ostrov, Stará radnice, Havlíčkův dům

Pořadatel: PHDr. Markéta Hejkalová, Město Havlíčkův Brod, Muzeum Vysočiny, Galerie výtvarného umění

Výstavní a prodejní akce současné české knižní produkce doplněná soutěží a výstavou knižní ilustrace.

Slet Mikulášů

Termín: 5. prosinec 2007

Místo konání: Havlíčkovo náměstí

Pořadatel: Město Havlíčkův Brod

Setkání Mikulášů, čertů a andělů s dětmi, doplněné programem s malou mikulášskou nadílkou

Sbírka hraček

Termín: 21.12.2007

Místo konání: ČR, předání hraček v kulturním domě Ostrov

Pořadatel: Tango v.o.s. a Český rozhlas

Celorepubliková sbírka hraček s Českým rozhlasem ve prospěch dětí s různými handicap.

Příloha č. 6 - Fotografie regionu Havlíčkovobrodsko

Přibyslav - zámek a muzeum

zdroj: www.vyletnik.cz

Přibyslav - kostelní věž

zdroj: www.vyletnik.cz

Lipnice nad Sázavou - hrad

zdroj: www.vyletnik.cz

Doubravské údolí v zimě

zdroj: www.vyletnik.cz

Chotěboř – zámek

zdroj: www.vyletnik.cz

Světlá nad Sázavou – zámek

zdroj: www.vyletnik.cz

Světlá nad Sázavou - budova radnice

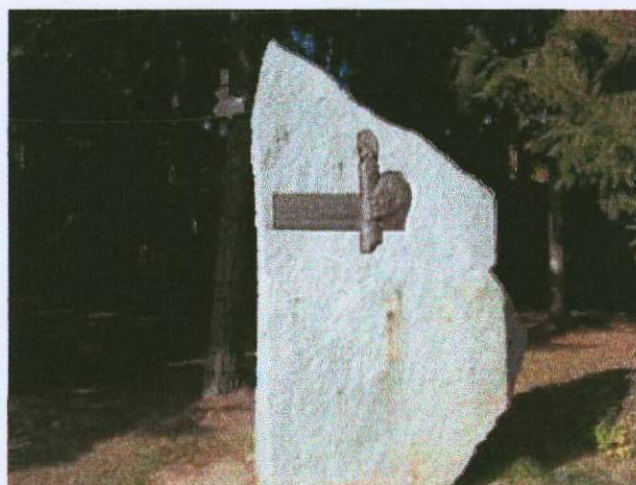
zdroj: www.vyletnik.cz

Ledeč nad Sázavou – hrad

zdroj: www.vyletnik.cz

Sluneční zátoka – pomník

zdroj: www.vyletnik.cz

Stvořidla

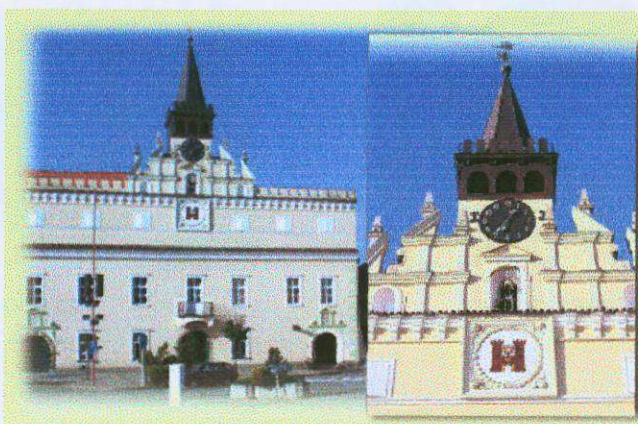
zdroj: www.vyletnik.cz

Havlíčkův Brod – Nová radnice

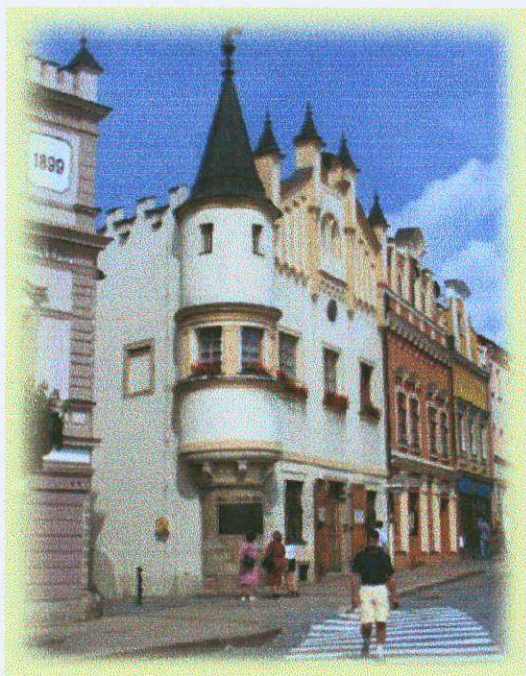
zdroj: www.muhb.cz

Havlíčkův Brod - Stará radnice

zdroj: www.muhb.cz

Havlíčkův Brod - Havlíčkův dům

zdroj: www.muhb.cz

Havlíčkův Brod - Koudelova kašna

zdroj: www.muhb.cz

Havlíčkův Brod - kostel Nanebevzetí Panny Marie
a morový sloup

zdroj: www.muhb.cz

Havlíčkův Brod – Štáflova chalupa

zdroj: www.muhb.cz

